

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ЛІСИ УКРАЇНИ» (ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»)
ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС»

ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО

вул. Шевченка, 3, с. Дубовий Гай, Житомирська область,
тел.: +38 (04128) 6-35-19, ovrutske.slg@e-forest.gov.ua, ovruchslg@ukr.net

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор
Філія «Столичний лісовий офіс»
ДП «Ліси України»
Сергій ЗАЄЦЬ

ЗВІТ

**за результатами післяпроектного моніторингу впливу планованої
діяльності на довкілля
Філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»
(Овруцького надлісництва)**

у відповідності до Висновку з оцінки впливу на довкілля планової діяльності:
№ 21/01-202111128916/1 «Проведення суцільних санітарних рубок на території
Базарського, Давидківського, Закусилівського, Заліського, Кліщівського,
Радчанського лісництв з подальшим лісовідновленням на місцях зрубів»

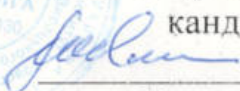
УДК 630*11

Державне агентство лісових ресурсів України
Національна академія наук України
Український орден «Знак Пошани» науково-дослідний інститут
лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького

ПОЛІСЬКИЙ ФІЛІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ОРДЕНА «ЗНАК ПОШАНИ»
НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЇ ім. Г. М. ВИСОЦЬКОГО
(Поліський філіал УкрНДІЛГА)

10004, с. Довжик, вул. Нескорених, 2, телефон: +380959455800
Житомирський р-н, Житомирська обл. e-mail: polysskiy_branch@ukr.net

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Поліського філіалу УкрНДІЛГА,
канд. с.-г. наук, с. н. с.
 В. В. Шевчук
« 31 » грудня 2025 р.

ЗВІТ

про науково-дослідну роботу за темою № 09.02/2025:
**«ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ ЩОДО СПЕЦІАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ В ПОРЯДКУ ПРОВЕДЕННЯ
СУЦІЛЬНИХ РУБОК ГОЛОВНОГО КОРИСТУВАННЯ ТА
СУЦІЛЬНИХ САНІТАРНИХ РУБОК НА ТЕРИТОРІЇ
ФІЛІЇ «ПОЛІСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО)**

за 2025 рік
(заключний)

Керівник НДР:
старший науковий співробітник
канд. с.-г. наук, с. н. с.

Віктор Шевчук

РЕФЕРАТ

Звіт про НДР: 21 сторінка, 5 таблиць. Звіт складається з вступу, 3 розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатка.

Мета роботи: дослідити поширення рідкісних видів флори і фауни, рідкісних оселищ на ділянках планової діяльності на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».

Методика досліджень: методи лісової таксації, лісознавства, лісівництва, лісової типології, фітоценології, ботаніки, зоології, екології, созології.

Результати НДР будуть використані у практичній діяльності Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», зокрема по збереженню та відновленню цільових об'єктів моніторингу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ, СМАРАГДОВА МЕРЕЖА, ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО, ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС», ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ», БЮТОП, ФІТОЦЕНОЗ, РІДКІСНІ ВИДИ ФЛОРИ І ФАУНИ, РІДКІСНІ ОСЕЛИЩА, СУЦІЛЬНІ САНІТАРНІ РУБКИ, ЛІСОВІДНОВЛЕННЯ.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
1. МЕТОДИКА ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ	5
1.1. Перелік цільових об'єктів, що підлягають моніторингу на території, де планується проведення планової діяльності.....	5
1.2. Періодичність та головні завдання моніторингу біорізноманіття та біотопів.....	5
1.3. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів на видовому рівні	5
1.4. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів – рідкісних природних оселищ (біотопів)	8
2. РЕЗУЛЬТАТИ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ОВРУЦЬКОГО НАДЛІСНИЦТВА ФЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» (ВИСНОВОК ОВД № 21/01-202111128916/1 (ДП «НАРОДИЦЬКЕ СЛГ»)).....	9
2.1. Об'єкти післяпроектного моніторингу	9
2.2. Характеристика ділянок планової діяльності.....	10
2.3. Рідкісні види рослин і тварин на території надлісництва	13
2.4. Дослідження щодо впливу на види та оселища об'єктів Смарагдової мережі	13
2.5. Ідентифікація належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів	15
2.6. Інформація щодо проведення лісовідновлення	15
2.7. Облік заготовленої деревини та лісопродукції.....	15
3. ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА УСУНЕННЯ ВПЛИВУ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВИЯВЛЕНІ МІСЦЯ ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ.....	17
ВИСНОВКИ.....	18
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	20
ДОДАТОК А. КВАРТАЛЬНО-ВИДІЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ІДЕНТИФІКОВАНИХ МІСЦЬ ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ВИДІВ РОСЛИН І ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ОВРУЦЬКОМУ НАДЛІСНИЦТВІ ФЛІІ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» (ВИСНОВОК ОВД № 21/01-202111128916/1 (ДП «НАРОДИЦЬКЕ СЛГ»)).....	21

ВСТУП

Дослідження є черговим етапом післяпроектного моніторингу цільових об'єктів планової діяльності на території Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», який здійснюється у відповідності до Висновку ОВД № 21/01-202111128916/1 від 28.04.2022 р. (суцільні санітарні рубки). У процесі реформування лісового господарства ДП «Народицьке СЛГ» ліквідовано, а його базу доєднано до Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України». Моніторинг виконано на основі натурного обстеження ділянок планової діяльності (суцільні санітарні рубки), у 2025 році.

Головним завданням післяпроектного моніторингу флори, фауни і біорізноманіття було отримати перед проведенням планової діяльності актуальні дані про цільові об'єкти у виділах/частинах виділів, призначених під планову діяльність у поточному році.

Згідно з вимогами оцінки впливу на довкілля, планова діяльність здійснюється з першочерговим врахуванням інтересів збереження видів рослин і тварин, включених до додатку 1 Резолюції № 6 (1998) Бернської конвенції, а також до додатків самої Конвенції, та типів природних оселищ (біотопів) з додатку 1 Резолюції № 4 (1996) Бернської конвенції, інших зразків природних оселищ (біотопів), їхніх комплексів, які повинні охоронятися згідно з Habitat Directive, середовищ існування для мігруючих видів тварин. Бернська Конвенція – Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування у Європі (Берн, 19 вересня 1979 р.). Далі у цьому документі – Бернська Конвенція.

Для виділів/частин виділів, де зареєстровано рідкісні види та оселища, на основі експертної оцінки та з урахуванням статей 39, 40 Закону України «Про рослинний світ», статей 39, 40 Закону України «Про тваринний світ», визначено необхідний режим збереження та, за потреби, запропоновано заходи для збереження цільових об'єктів.

Допустимість або недопустимість планової діяльності у зазначених виділах визначали відповідно до вимог щодо режиму збереження популяцій, встановлених в останньому виданні Червоної книги України, а для інших видів та для типів природних оселищ (біотопів) та оселищ видів керувалися експертними оцінками.

Термін «біологічне різноманіття» (біорізноманіття) у даному звіті вживається у визначенні Конвенції про охорону біологічного різноманіття від 1992 р., ратифікованої Законом № 257/94-ВР від 29.11.1994 р.

1. МЕТОДИКА ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ

1.1. Перелік цільових об'єктів, що підлягають моніторингу на території, де планується проведення планової діяльності

1. Види фауни і флори, зазначені у додатку 1 Резолюції 6 (1998) Бернської Конвенції, а також у додатках до самої Конвенції. Для тварин враховуються осілі види, види, які розмножуються на даній території, залітні, кочові (мігруючі), рідкісні види, види на межі ареалу.

2. Природні середовища існування видів флори і фауни: місця зростання, розмноження, годівлі, полювання, водопою, зимівлі, ночівлі (наприклад, для кажанів), льонки, міграції, житло/хатки і природні схованки.

3. Типи природних оселищ (біотопів) з додатку 1 Резолюції 4 (1996) Бернської Конвенції.

4. Об'єкти Червоної книги України [3, 4, 16, 17] та Зеленої книги України [5].

Переліки видів фауни, флори та природних оселищ наведено за документами:

1. Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція)[1].

2. Резолюція № 6 (1998) Постійного комітету Бернської конвенції «Про перелік видів, щодо потребують спеціальних заходів на їх збереження» з додатками.

3. Резолюція № 4 (1996) Постійного комітету Бернської конвенції «Про зникаючі природні середовища (оселища), що потребують спеціальних заходів для їх збереження» з додатком 1.

Ідентифікацію типів природних оселищ (біотопів) проводять, користуючись довідниками:

- Національний каталог біотопів України [2];

- Тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони [8].

У випадку, коли біотоп на ділянці планової діяльності, для цих ділянок допускається наведення типу лісу за лісовпорядними даними та рослинної асоціації за домінантною класифікацією [9, 10, 11].

1.2. Періодичність та головні завдання моніторингу біорізноманіття та біотопів

На території надлісництва зростають як хвойні, так і мішані, листяні ліси бореального типу. Тому моніторинг біорізноманіття проведено у два терміни: з 20 квітня до 20 травня та з 10 червня до 20 липня поточного року. Дані терміни цілком забезпечують повне виявлення цільових об'єктів – видового складу рослинного світу, гніздових видів птахів, ссавців, комах тощо.

Завданнями моніторингу були: отримання даних про цільові об'єкти на ділянках, запланованих під планову діяльність; розробка плану заходів, визначених режимів збереження цільових об'єктів біорізноманіття та обмежень, внесення змін і доповнень. Для цього використано такі документи: Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018.Part 1: The Report Format Field-By-Field Guidance [12]; <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network> [7]; Національний каталог біотопів України [2]; Тлумачний посібник оселищ Резолюції № 4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони [8].

1.3. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів на видовому рівні

Для всіх виявлених цільових об'єктів флори і фауни наводиться їх коротка характеристика. Вона включає такі показники:

1. Назву виду.

2. Квартал, виділ.

3. Автора знахідки, дату.
4. Коротку характеристику виявленої популяції.
5. Статус збереження виду.
6. Перспективи збереження виду.
7. Головні загрози.
8. Заходи, які будуть вжиті для збереження виду та його оселища при проведенні планової діяльності.

Статус збереження

Статус збереження – це загальна оцінка стану популяції певного виду тварин/рослин або типу природних оселищ (біотопів). Оцінюють за двома критеріями:

1. Наскільки добре збережені на території лісокористування природні середовища існування виду (місця для жител і схованок, для зимівлі, гніздування/розмноження/виведення потомства, місця годівлі/полювання, коридори для міграцій/вільних пересувань по території). При цьому враховують як загальну площу придатних середовищ існування, так і ступінь збереженості їхніх природних рис, важливих для існування певного виду тварин/рослин.

2. Здатність популяції до відновлення, наприклад, до самовідновлення, у разі припинення факторів порушень і турбування, або до відновлення за допомогою спеціальних, технічно доступних та економічно виправданих заходів і технологій.

Загальну екологічну оцінку статусу збереження виду тварин/рослин подають з використанням Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018. Part 1: there port for matfield-by-fieldguidance [12]. Статус збереження оцінюється за трибальною шкалою: сприятливий, несприятливий та невизначений.

Перспективи збереження

Перспективи збереження виду оцінюють у довготривалій перспективі і за сукупністю даних про вид, а саме:

- 1) зайнята площа або ареал, площі популяції;
- 2) розміри і динаміка популяції;
- 3) площі і якість природних середовищ існування для виду тварин або рослин (оселищ виду).

Рекомендована шкала відносної оцінки: а – перспективи хороші (сприятливі); б – несприятливі і неадекватні (для збереження виду); в – погані (дуже несприятливі); г – невідомо або не можливо встановити.

Перспективи збереження враховуються в оцінці статусу збереження. Статус збереження не може оцінюватися як сприятливий, якщо перспективи збереження не можна оцінити наступним чином: динаміка популяції конкретного виду тварин/рослин показує, що вид здатен до самопідтримання в довготривалій перспективі як життєздатний компонент у його природних середовищах існування; природний ареал виду не скорочується і ймовірно не почне скорочуватися у найближчому майбутньому (12 і більше років); в даний час зберігаються і ймовірно продовжать існувати достатні за площами/розмірами природні середовища існування (оселища виду) для збереження його популяції у довготривалій перспективі.

Головні порушуючі фактори і загрози

Головні порушуючі фактори – це несприятливі впливи на популяцію/популяції, що були зареєстровані за період досліджень або на час проведення обстежень. Загрози – це майбутні прогнозовані несприятливі впливи, що очікуються у найближчі 6-12 років і впливатимуть у довготривалій перспективі на життєздатність популяції або якість їхніх природних середовищ існування. Враховують порушуючі фактори і загрози власне для виду тварин/рослин і для його природних середовищ існування (оселищ виду). Користуються

переліком порушуючих факторів і загроз, прийнятим для моніторингу і звітності для мережі NATURA2000 ЄС.

Доступ до переліків: через сайт www.coe.int за запитом «List of pressures and threats under the Resolution No.8 (2012)», або через веб-сторінку Reference portal for reporting under Article 17 of the Habitats Directive за пошуком «List of pressures and threats» [6, 12].

При цьому, перелік найвищих категорій загроз наступний:

A – сільське господарство;

B – лісове господарство;

C – видобування корисних копалин;

D – енергетика (виробництво енергії) та пов'язана з цим інфраструктура;

E – будівництво транспортної інфраструктури та власне транспорт;

F – житлова, виробнича, промислова забудова, території та забудова, пов'язані з масовим відпочинком;

G – використання та вирощування біоресурсів (інше, ніж сільське господарство та лісове господарство);

H – порушення, спричинені втручанням людини (військові дії, заходи з цивільного захисту, протиаварійні заходи тощо);

I – чужинні види живих організмів, види, що важко піддаються контролю;

J – забруднення різного роду;

K – зміни природних середовищ існування, викликані людською діяльністю;

L – природні процеси (за винятком катастрофічних);

M – природні катастрофи;

N – зміна клімату;

X – порушуючі фактори і загрози невідомі або не встановлені.

Кожен з порушуючих факторів та загроз рекомендується оцінювати за ступенем впливу, користуючись наступною шкалою:

V – високий: вплив значний, прямий, на значній площі, є однією з головних причин значного скорочення площі або розміру популяції або погіршення їхніх середовищ існування, або вплив перешкоджає відновленню популяції або їхніх середовищ існування до сприятливого стану;

P – помірний: вплив помірної сили, прямий або переважно опосередкований, поширюється на середню за площею територію (фактори і загрози слабкої дії не повинні включатися до переліку головних порушуючих факторів і загроз).

Заходи для збереження/відновлення

Сюди належать необхідні заходи, які вже здійснюються, та заходи, які необхідно здійснювати для підтримання і відновлення популяцій (або природних оселищ) до сприятливого статусу збереження.

Застосовано такі ступені оцінки:

a – основні найбільш вагомні заходи вже відомі, але ще не застосовуються;

b – основні найбільш вагомні заходи вже застосовуються.

Користуються переліком природоохоронних заходів, прийнятим для моніторингу і звітності для мережі NATURA2000 ЄС.

Доступ до переліку: через сайт www.coe.int за запитом «List of conservation measures under the Resolution No.8 (2012)», або через веб-сторінку Reference portal for reporting under Article 17 of the Habitats Directive за пошуком «List of conservation measures»; Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018 – Part 1: there port for matfield-by-fiel dguidance, Annex B. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8»; Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018 – Part 2: Definitions and Methods, Розділ 1. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8» [6].

1.4. Показники, які досліджуються у цільових об'єктів – рідкісних природних оселищ (біотопів)

Для рідкісних типів природних оселищ (біотопів) наводять:

1. Лісництво, номери кварталу та виділу та площу (га);
2. Habitat code – умовне позначення типу природних оселищ, згідно з переліком, прийнятим для моніторингу і звітності за Резолюцією 8 (2012) до Бернської конвенції [6]
3. Офіційну назву типу природних оселищ згідно з переліком, прийнятим для моніторингу і звітності за Резолюцією 8 (2012) до БК (доступ через сайт www.coe.int за пошуком «Species and habitats check lists for there porting under Resolution No 8. (2012)»).
4. Репрезентативність. Репрезентативність типу природних оселищ означає міру «природності» певного оселища (біотопу) у конкретному локалітеті, ступінь відповідності його (оселища) складу тим рисам і показникам, що вважаються еталонними для даного типу природних оселищ. Оцінюється за наявністю характерних видів рослин у структурі природного оселища. Має 4 ступені:

- A – найвища,
- B – висока,
- C – посередня,
- D – найнижча.

Для оцінки репрезентативності певного типу природних оселищ, склад його рослинного покриву порівнюють з характеристиками у довідниках: тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони [8]; Inter pretation Manual of the habitats listed in Resolution No.4 (1996)/ Group of Experts on Protected Areas and Ecological Networks. 2015. Оригінальна версія доступна через eunis.eea.europa.eu [13].

Статус збереження – це загальна оцінка якісного стану певного типу природних оселищ у даному локалітеті, таксаційному виділі.

Відновлення, статус і перспективи збереження певного типу природних оселищ оцінюють за 3-а ступенями оцінки:

A – природне оселище у дуже хорошому стані: структура дуже добре збережена, а перспективи збереження екологічних функцій (екосистемних послуг) – хороші, незалежно від здатності до відновлення;

B – природне оселище у хорошому стані: структура добре або достатньо збережена, перспективи збереження екологічних функцій (екосистемних послуг), хороші, відновлення легке або можливе, рідше – відновлення складне,

C – природне оселище у поганому стані: частково порушена структура, перспективи збереження екологічних функцій (екосистемних послуг) задовільні або несприятливі, відновлення легке або можливе, або відновлення дуже складне чи з певних причин неможливе.

Для оцінки статусу збереження використовують:

1. Explanatory Notes and Guidelines for the period 2013-2018 – Part 1: there port for matfield-by-fiel dguidance, Annex D. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8».

2. Explanatory Notes and Guidelines for the period 2013-2018 – Part 2: Definitions and Methods, Розділ 2. Доступ через веб-сайт www.coe.int на сторінці «Reference Portal for the Reporting under Resolution No.8».

**2. РЕЗУЛЬТАТИ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ОВРУЦЬКОГО
НАДЛІСНИЦТВА ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ВИСНОВОК ОВД № 21/01-202111128916/1 (ДП «НАРОДИЦЬКЕ СЛГ»))**

2.1. Об'єкти післяпроектного моніторингу

Планову діяльність щодо проведення суцільних санітарних рубок в насадженнях, з подальшим лісовідновлення, шляхом створення лісових культур та сприянням природному поновленню відповідно до лісорослинних умов на території надлісництва планується проводити у формі суцільних рубок. Планової діяльності проводиться у 4 лісництвах, зокрема Базарському, Закусилівському, Заліському та Радчанському. Нижче наведено таксаційну характеристику ділянок планової діяльності, обстежених у 2025 році (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Таксаційна характеристика ділянок планової діяльності

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Площа, га	Господарська секція	Тип лісу
Базарське лісництво					
1			2,5	соснова	A2C
2			3,4	соснова	B2ДС
3			1,8	соснова	A2C
4			0,4	соснова	A2C
5			1,4	соснова	B2ДС
6			3,0	соснова	B2ДС
7			1,9	соснова	B2ДС
8			1,2	соснова	B2ДС
9			0,3	соснова	A2C
10			1,0	соснова	A2C
11			0,5	соснова	B2ДС
Закусилівське лісництво					
12			9,1	соснова	B2ДС
13			2,5	соснова	B2ДС
14			4,5	соснова	A3C
15			1,8	соснова	A2C
16			1,1	соснова	B2ДС
17			2,5	соснова	B2ДС
18			1,0	соснова	B2ДС
19			0,8	соснова	A2C
20			2,0	соснова	B2ДС
Заліське лісництво					
21			2,3	соснова	A2C
22			2,1	соснова	A2C
23			3,1	соснова	A2C
24			4,4	соснова	A2C
25			1,1	соснова	A2C
26			1,0	соснова	A2C

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Площа, га	Господарська секція	Тип лісу
27			1,6	соснова	A2C
28			2,0	соснова	A2C
Радчанське лісництво					
29			2,5	соснова	B2ДС
30			1,6	соснова	B2ДС
31			4,7	соснова	A2C
32			1,6	соснова	B3ДС
33			3,8	соснова	B3ДС
34			4,3	соснова	B3ДС
35			1,9	соснова	B3ДС
36			5,2	соснова	B3ДС
37			4,8	соснова	B3ДС
38			4,1	соснова	B2ДС
39			1,3	соснова	B2ДС
40			0,6	соснова	A2C
41			3,9	соснова	B2ДС

2.2. Характеристика ділянок планової діяльності

Результати чергового етапу післяпроектного моніторингу ділянок планової діяльності, обстежених у 2025 році, виконано у формі таблиці 2.2. У таблиці наведено біотопи та види рослин та тварин, які захищаються Червоною книгою України (ЧКУ) (Накази Міндовкілля), Резолюцією Бернської конвенції (РБК) та Європейського червоного списку (ЄЧС). Біотопи подаються за Національним каталогом біотопів України з відповідними номерами і назвами.

Таблиця 2.2

Характеристика насаджень на ділянок планової діяльності

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Номер та назва біотопу (оселища) за Національним каталогом біотопів України	Види тварин та рослин під захистом ЧКУ, РБК і ЄЧС
Базарське лісництво				
1			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
2			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
3			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
4			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
5			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
6			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Номер та назва біотопу (оселища) за Національним каталогом біотопів України	Види тварин та рослин під захистом ЧКУ, РБК і ЄЧС
7			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
8			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
9			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
10			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
11			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
Закусилівське лісництво				
12			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
13			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
14			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
15			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
16			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
17			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
18			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
19			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
20			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
Заліське лісництво				
21			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
22			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
23			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
24			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
25			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
26			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
27			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-

№ п/п	№ кварталу	№ виділу / підвиділу	Номер та назва біотопу (оселища) за Національним каталогом біотопів України	Види тварин та рослин під захистом ЧКУ, РБК і ЄЧС
28	10	24	ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
Радчанське лісництво				
29			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
30			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
31			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
32			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
33			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
34			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
35			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
36			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
37			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
38			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
39			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
40			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-
41			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-

Деревна рослинність представлена хвойними лісами, частка яких у плановій діяльності становить 100 % від їхньої загальної площі. Усі ділянки планової діяльності відносяться до автоморфних ландшафтів (гігротоп – свіжий і вологий).

Узагальнення даних характеристики ділянок планової діяльності – санітарних суцільних рубок свідчать про те, що вони у переважній більшості біотопами, пройденими лісовими пожежами, а також трапляються пошкоджені комплексом коренево-стовбурових грибкових захворювань. Сформоване природне оселище (біотопи) належить до «перехідних». На цих площах сформувався наступний біотоп за НКБУ: ДЗ Біотопи з недавно знищеним деревним ярусом (EUNIS: G5.8 Вируби і згарища).

На ділянках відведених у суцільну санітарну рубку материнський намет, підріст, підлісок і трав'яно-чагарничковий яруси, мохи та лишайники є знищені лісовою пожежею, тоді як на ділянках уражених комплексом коренево-стовбурових грибкових захворювань знищеним є лише материнський намет. У результаті цього відбулася зміна освітлення та живого надґрунтового покриву, в основному на рудеранти, зокрема еректитес нечуйвітровий, злинку канадську, зніт вузьколистий. Відновлення допожежних фітоценозів проходить повільно, на цих ділянках добре відновлюються окремі види чагарників, зокрема

крушина ламка. Щодо трав'яного покриву, то він представлений молінією голубою та вересом звичайним, доволі часто розростається куничник наземний. На окремих куртинах можуть зберігатися лісова або узлісна рослинність – чорниці, брусниці, злаки, осоки та мохи. Проективне покриття нині коливається у діапазоні 40-80 %. У загальному частка «перехідних» біотопів на території надлісництва на ділянках планової діяльності становить 100 %.

2.3. Рідкісні види рослин і тварин на території надлісництва

У процесі післяпроектного моніторингу у місцях планової діяльності на території надлісництва встановлено наявність рідкісних видів рослин і тварин, які підлягають охороні за Червоною книгою України, Бернською конвенцією та Європейським червоним списком. За результатами післяпроектного моніторингу на ділянках планової діяльності обстежених у 2025 році на території надлісництва не виявлено локалітетів рідкісних видів рослин.

На території встановлено наявність наступних видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України [14, 15]. Квартально-видільний перелік встановлених місць зростання рідкісних видів рослин та перебування рідкісних видів тварин занесених до Червоної книги України на території надлісництва наведений у додатку А.

Для охорони рідкісних видів рослин і тварин, а також рослинних угруповань і біотопів наявний ряд об'єктів природно-заповідного фонду, зокрема ландшафтний заказник місцевого значення «Древлянський» (Народицьке лісництво, квартали № 9 (виділи № 3-7, 9), 10 (виділи № 1-4), 131-135, 153; Базарське лісництво, квартали № 1-22, 67, 68, 97-103; Кліщівське лісництво, квартали № 39-51, 58-75, 77-96, 98-110, 112, 114, 115, 129, 130, 137-139, 141-153, 159-162, 165-169, 171 та Закусилівське лісництво, квартали № 141-143); пралісна пам'ятка природи місцевого значення «Народицька» (Закусилівське лісництво, квартали № 115 (виділи № 18, 21, 22), 116 (виділ № 13) і 124 (виділ № 1)).

2.4. Дослідження щодо впливу на види та оселища об'єктів Смарагдової мережі

На території надлісництва об'єкті Смарагдової мережі Drevlianskyi Nature Reserve (UA0000172) планова діяльність не проводиться. Також відсутня планова діяльність у виділах, які безпосередньо прилягають до об'єктів Смарагдової мережі Chornobylskyi Biosphere Reserve (UA0000046) та Ovrutskyi (UA0000090). Вплив планової діяльності на ці об'єкти Смарагдової мережі є нейтральним або відсутнім.

В об'єкті Смарагдової мережі Slovechanskyi Kriazh (UA0000173) у 2025 р. заплановано провести планову діяльність на 9 ділянках у Закусилівському лісництві. Їхні таксаційні характеристики наведено у таблиці 2.1. Спостереженнями встановлено, що в основному діяльність проводиться у біотопах із розладнаними сосновими насадженнями (табл. 2.3). За Національним каталогом біотопів ці насадження відносяться до типових біотопів – ДЗ. Біотопи з недавно знищеним деревним ярусом.

Таблиця 2.3

Перелік та характеристика рідкісних та типових лісових біотопів планової діяльності в об'єкті Смарагдової мережі на території Закусилівського лісництва

№ п/п	№ кварталу	№ виділу	Рідкісний біотоп – номер і назва за НКБУ	Репрезентативність	Статус збереження	Перспективи збереження	Плановані заходи зі збереження
1			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу

№ п/п	№ кварталу	№ виділу	Рідкісний біотоп – номер і назва за НКБУ	Репрезентативність	Статус збереження	Перспективи збереження	Плановані заходи зі збереження
2			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
3			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
4			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
5			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
6			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
7			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
8			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу
9			ДЗ. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом	-	-	-	відновлення у корінному типі лісу

Планова діяльність спрямована на відновлення рослинного покриву та формування майбутнього насадження корінного типу лісу.

У процесі післяпроектного моніторингу у місцях планової діяльності в об'єкті Смарагдової мережі на території надлісництва встановлювали наявність видів рослин і тварин, які підлягають охороні за Червоною книгою України, Резолюції Бернської конвенції або Європейським червоним списком. На ділянках планової діяльності, обстежених у 2025 р. відсутні рідкісні види рослин та тварин, які підлягають охороні згідно Червоної книги України, Резолюції Бернської конвенції та Європейського червоного списку.

2.5. Ідентифікація належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів

Під час проведення післяпроектного моніторингу у надлісництва встановлювали належність ділянок планової діяльності до пралісів, квазіпралісів і природних лісів. Для їхньої ідентифікації використовували «Методику визначення належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів та природних лісів».

Під час проведення камеральних та польових робіт у місцях планової діяльності 2025 р. у надлісництві, не виявлено насаджень старших 120 років та площею більше 4,0 га. На ділянка планової діяльності на території Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» (Базарське, Закусилівське, Заліське та Радчанське лісництва) відсутні насадження, які можна віднести до пралісів, квазіпралісів і природних лісів.

2.6. Інформація щодо проведення лісовідновлення

Лісовідновлення проводиться природним та штучним способами (табл. 2.3). При природному поновленні, засівання ділянок насінням передбачено від стіни лісу. Крім того, у разі відсутності підросту головних порід заплановано штучне відновлення лісу у відповідності до біотопу і типу лісу. Під час використання природного поновлення, головними породами для відновлення є сосна звичайна та береза повисла.

Таблиця 2.3

Лісовідновлення після проведення планової діяльності

Рік проведення	Суцільні зруби, га	В т. ч. головне користування	Всього	Лісовідновлення, га						
				В т. ч. за основними лісоутворюючими породами				В тому числі, га		
				Сосна	Дуб	Ялина	Береза	Лісові культури	Природне поновлення	В т. ч. сприятливого природному поновленню
2023	366,4	233,3	205,0	196,5	2,9	3,8	1,8	192,4	12,6	12,6
2024	281,7	251,4	250,0	250,0	0	0	0	250,0	0	0
2025	261,4	183,0	165,9	165,9	0	0	0	165,9	0	0

Штучне лісовідновлення лісу (створення лісових культур) на планових ділянках 2024-2025 роки проводилося наступним чином: обробіток ґрунту – механізований (нарізка борозн); спосіб посадки – вручну; розміщення посадкових місць – 3,0 × 0,5 м або 2,5 × 0,6 м; схема змішування 7-6, 3 ряди хвойних (сосна звичайна) порід : 2-3-4 листяних (береза повисла, дуб звичайний) порід. В окремих випадках висаджували 3 ряди сосни звичайної : 2 ряди берези повислої : 4 ряди сосни звичайної : 1 ряд берези повислої (дуба звичайного), або 3 ряди сосни звичайної : 2 ряди берези повислої : 3 ряди сосни звичайної : 1 ряд берези повислої : 1 ряд дуба звичайного, або 7 рядів сосни звичайної : 2 ряди берези повислої (дуба звичайного) : 1 ряд дуба звичайного (берези повислої). Головними породами під час створення лісових культур у залежності від лісорослинних умов виступають сосна звичайна, а супутніми – береза повисла, дуб звичайний. У середньому під час штучного лісовідновлення висаджується у діапазоні 6600-6700 шт·га⁻² сіянців/саджанців деревних порід.

2.7. Облік заготовленої деревини та лісопродукції

У надлісництві основною породою для заготівлі під час проведення планової діяльності є сосна звичайна, нечасто – береза повисла та вільха чорна. Облік заготовленої деревини подається у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Заготовлена деревина та лісопродукція під час проведення планової діяльності, куб. м.
(01.01.2025-31.12.2025)

Планова діяльність	Лісництво				Всього
	Базарське	Закусилівське	Заліське	Радчанське	
Суцільна санітарна рубка	6246,181	7234,334	3394,588	5196,242	22071,345

3. ПЕРЕЛІК ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА УСУНЕННЯ ВПЛИВУ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВИЯВЛЕНІ МІСЦЯ ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Для зменшення негативного впливу лісогосподарських заходів на біорізноманіття, у тому числі і виявлених видів тварин та рослини Червоної книги України, пропонуються наступні заходи:

- відновлення лісів на ділянках планової діяльності у корінному типі лісу. У свіжих і вологих сугрудах формувати насадження мішаного складу з 4-6 одиницями у складі дуба звичайного;

- в усіх біотопах, на кожній ділянці планової діяльності, необхідно виконувати цільову оцінку можливостей природного поновлення, надаючи йому перевагу перед штучним. Забезпечити максимально можливе збереження життєздатного підросту основних лісотвірних порід (головних і супутніх) і переведення його в склад майбутнього насадження;

- у разі незадовільного прогнозу природного поновлення після проведення планової діяльності або формування похідних деревостанів, зокрема осичників, слід створювати суцільні/часткові лісові культури;

- проводити пропаганду щодо збереження лісових насаджень та рідкісних видів рослин і тварин;

- при виявленні ерозійних процесів на ділянках планової діяльності, господарські заходи потрібно припинити і вжити заходів для зупинки розвитку ерозійних процесів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного післяпроектного моніторингу на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» (*Висновку ОВД № 21/01-202111128916/1 від 28.04.2022 р. (ДП «Народицьке СЛГ»)*) у 2025 році можна зробити наступні висновки:

1. На території надлісництва у 2025 році планової діяльності проводиться у 4 лісництвах, зокрема Базарському, Закусилівському, Заліському та Радчанському.

2. На території надлісництва на ділянках планової діяльності трапляється наступний біотопи за НКБУ: Д3. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом. Рідкісні біотопи на ділянках планової діяльності відсутні.

3. На ділянках планової діяльності, обстежених у 2025 р. на території надлісництва не зафіксовано видів рослин та тварин, які охороняються згідно Червоної книги України.

4. На території надлісництва об'єкті Смарагдової мережі Drevlianskyi Nature Reserve (UA0000172) планова діяльність не проводиться. Також відсутня планова діяльність у виділах, які безпосередньо прилягають до об'єктів Смарагдової мережі Chornobylskyi Biosphere Reserve (UA0000046) та Ovrutskyi (UA0000090). Влив планової діяльності на ці об'єкти Смарагдової мережі є нейтральним або відсутнім.

5. В об'єкті Смарагдової мережі Slovechanskyi Kriazh (UA0000173) у 2025 р. заплановано провести планову діяльність на 9 ділянках у Закусилівському лісництві. Спостереженнями встановлено, що основною діяльністю проводиться у біотопах із розладнаними сосновими насадженнями. За Національним каталогом біотопів ці насадження відносяться до типових біотопу – Д3. Біотопи недавно знищеним деревним ярусом. Планова діяльність спрямована на відновлення рослинного покриву та формування майбутнього насадження корінного типу лісу.

6. Лісовідновлення проводиться природним та штучним способами. При природному поновленні, засівання ділянок насінням передбачено від стіни лісу. Крім, того у разі відсутності підросту головних порід заплановано штучне відновлення лісу у відповідності до біотопу і типу лісу. Штучне лісовідновлення лісу (створення лісових культур) на планових ділянках 2025 року проводилося наступним чином: обробіток ґрунту – механізований, спосіб посадки – вручну. Головними породами під час створення лісових культур у залежності від лісорослинних умов виступають сосна звичайна, а супутніми – береза повисла, дуб звичайний. У середньому під час штучного лісовідновлення висаджується у діапазоні 6600-6700 шт.га⁻² сіянців/саджанців деревних порід. У 2025 р. лісовідновлення проведено на площі 165,9 га.

7. На території надлісництва встановлено наявність червонокнижних видів рослин (любка дволиста) і тварин (лось європейський, рись звичайна). Усі встановлені рідкісні види рослин знаходяться у природно-заповідному фонді надлісництва, за межами ділянок планової діяльності.

8. Встановлено, що трелювання і складування заготовленої лісопродукції та утилізація порубкових решток за межами ділянок планової діяльності не проводилися. Вивезення деревини та роботи з приведення лісосічних ділянок до стану, придатного до лісовідновлення, виконувалися оперативно. На усіх ділянках планової діяльності 2023-2024 років наявні порубочні рештки в об'ємі 5 м³.га⁻¹ різних стадій розкладання.

9. Фактів помітних порушень структурно-функціональних складових у виділах, прилеглих до ділянок планової діяльності, не спостерігається. Планова діяльність 2023-2024 років не призвела до негативного впливу на збереженість рослинного покриву. Окремі види рослин з різним охороним статусом відзначаються високим ступенем швидкого самовідновлення у місцях планової діяльності.

10. Під час ідентифікації не виявлено належності лісових територій до пралісів, квазіпралісів і природних лісів на ділянках планової діяльності, обстежених у 2025 р.

11. У загальному надлісництвом, у 2025 р. заготовлено 291805,765 куб. м деревини та лісопродукції, у тому числі від суцільних санітарних рубок – 22071,345 куб. м.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 рік). – Київ: Міністерство охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України, 1998. – 76 с.
2. Національний каталог біотопів України / за ред. А. А. Куземко, Я. П. Дідуха, В. А. Онищенко, Я. Шеффера. – Київ: ФОП Клименко Ю. Я., 2018. – 442 с.
3. Червона книга України. Рослинний світ / під заг. ред. Я. П. Дідуха. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 911 с.
4. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. – Київ: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.
5. Зелена книга України. Рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, та типові природні рослинні угруповання, які підлягають охороні/ під заг. ред. Я. П. Дідуха. – Київ: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
6. Резолюція 8 (2012) до Бернської конвенції. – www.coe.int за пошуком «Species and habitats check lists for there porting under Resolution No 8. (2012)».
7. Технічні документи щодо Смарагдової мережі <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network>– за запитом «Reference Portal for the Reporting under Resolution No. 8 (2012)».
8. Куземко А., Садогурська С., Василюк О. Тлумачний посібник оселищ Резолюції №4 Бернської Конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони. – Київ, 2017. – 124 с.
9. Рідкісні та зникаючі види судинних рослин Житомирської області. Офіційний перелік. Фотодовідник / під заг. ред. О. О. Орлова, А. О. Вергелеса. – Житомир, Новоград-Волинський: НОВОград, 2011. – 208 с.
10. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся / під ред. В. П. Краснова. – Новоград-Волинський: НОВОград, 2009. – 488 с.
11. Сукачев В. Н. Избранные трубы в 3 томах / под ред. Е. М. Лавренко. – Л.: Наука. – Т3. Проблемы фитоценологии, 1975. – 543 с.
12. Explanatory Notes and Guide lines for the period 2013-2018. Part 1: The Report Format Field-By-Field Guidance / T-Pvs/Pa (2017) Convention On The Conservation Of European Wildlife And Natural Habitats. Group of Expertson Protected Areas and Ecological Networks. 8th meeting 27-28 September 2017. – 109 p.
13. Interpretation Manual of the habitats listed in Resolution No.4 (1996)/ Group of Expertson Protected Areas and Ecological Networks. 2015.
14. Наказ Міндовкілля «Про затвердження переліків видів рослин та грибів, що заносяться до Червоної книги України (рослинний світ), та видів рослин та грибів, що виключені з Червоної книги України (рослинний світ)» № 111 від 15.02.2021 р.
15. Наказ Міндовкілля «Про затвердження переліків видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), та видів тварин, що виключені з Червоної книги України (тваринний світ)» № 29 від 19.01.2021 р.
16. Орлов О. О., Сіренький С. П., Якушенко Д. М., Жижин М. П., Степаненко М. А., Тарасевич О. В. Природно-заповідний фонд Житомирської області. Довідник / за заг. ред. О. О. Орлова. – Житомир, Новоград-Волинський: НОВОград, 2015. – 404 с.
17. Малиновський А. С., Орлов О. О., Грабар І. Г. Дрєвлянський природний заповідник, його місце в мережі природно-заповідного фонду України та актуальні завдання наукових досліджень на його території. Вісник ЖНАЕУ, 2010 – № 1 – С. 19-36.

ДОДАТОК А

**КВАРТАЛЬНО-ВИДІЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ІДЕНТИФІКОВАНИХ МІСЦЬ
ЗРОСТАННЯ/ПЕРЕБУВАННЯ ВИДІВ РОСЛИН І ТВАРИН, ЗАНЕСЕНИХ ДО
ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ У ОВРУЦЬКОМУ НАДЛІСНИЦТВІ
ФЛІІ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
(ВИСНОВОК ОВД № 21/01-20211128916/1 (ДП «НАРОДИЦЬКЕ СЛГ»))**

№ п/п	Лісництво	№ квартала	№ виділа	Назва рідкісного виду рослини / тварини
1				Лось європейський (<i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758))
2				Любка дволиста (<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.)
3				Любка дволиста (<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.)
4				Лось європейський (<i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758))
5				Лось європейський (<i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758))
6				Рись звичайна (<i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758))

УДК 630*11

Державне агентство лісових ресурсів України
Національна академія наук України
Український орден «Знак Пошани» науково-дослідний інститут
лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького

ПОЛІСЬКИЙ ФІЛІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ОРДЕНА «ЗНАК ПОШАНИ»
НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЇ ім. Г. М. ВИСОЦЬКОГО
(Поліський філіал УкрНДІЛГА)

10004, с. Довжик, вул. Нескорених, 2, телефон: +380959455800
Житомирський р-н, Житомирська обл. e-mail: polysskiy_branch@ukr.net

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Поліського філіалу УкрНДІЛГА,
канд. с.-г. наук, с. н. с.
В. В. Шевчук
« 31 » грудня 2025 р.

ЗВІТ
про науково-дослідну роботу за темою № 22.02/2025:
**«ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ (ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ
ГРУНТІВ ТА ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ) ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ
СУЦІЛЬНИХ САНІТАРНИХ РУБОК У
ОВРУЦЬКОМУ НАДЛІСНИЦТВІ,
ФІЛІЇ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»**
за 2025 рік
(заключний)

Керівник НДР:
старший науковий співробітник
канд. с.-г. наук, с. н. с.

В. В. Шевчук

ВИКОНАВЦІ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ

В. о. завідувача лабораторії
В. о. завідувача відділу
Науковий співробітник
Молодший науковий співробітник
В.о. молодшого наукового співробітника

Л. О. Субин
Н. М. Мандибура
Л. М. Романчук
Б. Є. Дрозд
Ю. С. Менчинський

РЕФЕРАТ

Звіт з моніторингу стану ґрунтового покриву репрезентативних виділів після проведення планованої діяльності з суцільних санітарних рубок містить: 35 сторінок, 1 таблицю, 40 фото, 20 рисунків.

Звіт складається з пояснюючої записки, 3 розділів, висновку, переліку використаних джерел та додатка.

Мета післяпроектного моніторингу: кількісна оцінка шкідливих процесів на ділянках вибіркових і суцільних рубань, проведення класифікації ґрунтових пошкоджень за ступенем їх погіршення, виявлення розбіжності між прогнозованим та фактичним впливом рубок на довкілля та визначення потенційного впливу господарської діяльності на лісові квартали, виділи та водні об'єкти у місцях проведення планової діяльності на території Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».

Методика досліджень: державні стандарти щодо класифікації показників родючості ґрунтів, показники забруднення поверхневих вод, методика вимірювання щільності ґрунту за допомогою пенетрометра (щільноміра ґрунту).

Результати роботи з моніторингу стану ґрунтового покриву репрезентативних виділів після проведення планованої діяльності з суцільних санітарних рубок будуть використані у практичній діяльності Овруцького надлісництва філія «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України».

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ, ОВРУЦЬКЕ НАДЛІСНИЦТВО, ФІЛІЯ «СТОЛИЧНИЙ ЛІСОВИЙ ОФІС», ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ», ЩІЛЬНІСТЬ ҐРУНТУ, ТВЕРДІСТЬ ҐРУНТУ, ДЕГРАДАЦІЯ ҐРУНТІВ, ЕРОЗІЯ ҐРУНТІВ, ДЕГУМІФІКАЦІЯ ҐРУНТІВ, РЕЛЬЄФ, ПРИРОДООЩАДНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ВОДНІ ОБ'ЄКТИ, ПРОБИ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД.

ЗМІСТ

	Стор.
ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
1. ОПИС МІСЦЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ	9
2. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ГРУНТОВОГО ПОКРИВУ ТА РОЗВИТКУ ЕРОЗІЇ	10
3. ПІСЛЯПРОЄКТНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ПОВЕРХНЕВОЇ ВОДИ.....	27
ВИСНОВОК.....	32
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33
ДОДАТОК А. ПРОТОКОЛИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВОЇ ВОДИ.....	34

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Забезпечення екологічної стійкості передбачається шляхом збільшення лісистості її території за рахунок лісовідновлення деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель. Лісовідновлення – вирощування лісів на територіях, що зазнали вирубок, пожеж, нашествия короїдів тощо. Це природне або передбачене відтворення запасів лісових масивів (лісонасаджень), які були виснажені, зазвичай, внаслідок природного збезлісення, після суцільних рубок. Лісовідновлення застосовується для створення нових лісів на ділянках, де раніше зростав ліс, або для поліпшення складу деревних порід в наявних лісах. Існує два різних способи лісовідновлення – штучний (посадка або посів лісу) та природний – сприяння природному відновленню (створення умов для швидкого залісення цінними породами дерев). Головним завданням лісівників є відтворення лісів, догляд за насадженнями та їх охорона. Відповідно до законодавства, на місці суцільних зрубів ліс необхідно відновити протягом двох років (Правила відтворення лісів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. №303). За цей період необхідно підготувати ґрунт для висаджування саджанців лісових культур, або сприяння природному відновленню лісу. Проведення суцільних санітарних рубок, освітлення та інших, є складовою частиною лісогосподарської діяльності фахівців лісової галузі, яка ведеться на засадах невиснажливого лісокористування і екосистемного підходу. Важливим елементом такого підходу є максимальне забезпечення екологічної безпеки для довкілля.

Під час проведення рубок лісу досить актуальним є збереження попереднього підросту господарсько-цінних порід, від якого залежить успішність природного відновлення зрубів, запобігання на них ерозійних процесів і формування корінних лісостанів.

Основними заходами щодо збереження підросту і ґрунту під час проведення рубань лісу є: ширше використання вибіркового рубань замість суцільних, застосування природоохоронних технологій лісосічних робіт, дотримання лісівничих вимог щодо збереження підросту й ґрунту, зокрема недопущення його пошкоджень глибиною більше 10, особливо 15 см, а також довжини трелювальних волоків понад 250 м. Метою очищення місць рубок є створення сприятливих умов для відновлення лісу, запобігання ерозії ґрунту, зниження рівня пожежної небезпеки та забезпечення належного санітарного стану.

Одним з головних елементів довкілля у лісових біоценозах є ґрунт – основа всіх ланцюгів живлення в біогеоценозах, а тому деградація ґрунтового покриву має біосферні впливи. З якістю ґрунту безпосередньо пов'язана продуктивність лісу. Він забезпечує ріст та розвиток лісових культур, приріст ділової деревини, її якість, є основою для формування підліску та трав'яного покриву, що в кінцевому результаті впливає на формування екологічних умов вирощування лісів.

На ґрунтозахисні властивості лісу вкрай негативно впливають два чинники: 1) довготривала антропогенна трансформація лісових угідь у поєднанні із постійним розвитком водної ерозії на них і зниженням урожайності; 2) проведення рубань лісу із порушенням лісівничих вимог, що призводить до лісоексплуатаційної ерозії та зниження продуктивності наступних поколінь лісу. В обох випадках також погіршується гідрологічний режим території і санітарний стан водних ресурсів.

Розвиток ерозійних процесів – проблема досить актуальна за застосування суцільнолісосічних рубок із тотальним використанням тракторів на трелюванні деревини. Зазвичай ці способи лісоексплуатації найбільш негативно впливають на лісове середовище, особливо на збереженість підросту й ґрунту, та сприяють розвитку ерозії.

Основні можливі наслідки для ґрунтового покриву процесів знелісення:

– ерозія як площинна, так і яружна. Відкрита поверхня ґрунтового покриву руйнується безпосередньо дощовими краплями та, зважаючи на переважні схилі землі, при стіканні дощових і талих вод;

– руйнування і трансформація профілю ґрунту. Зміни ґрунтів (змив верхніх горизонтів, перебудова профілю, абсолютні і профільні зміни показників ґрунтів) призводять до трансформації структури ґрунтового покриву загалом.

– дегуміфікація як процес безпосередньої втрати органічної речовини ґрунтом. Наслідки цього процесу при втраті рослинного покриву множинні: втрачаються елементи живлення, що супроводжується зменшенням продуктивності земель, а тому відновлений ліс матиме нижчий бонітет; зменшується біологічна активність ґрунтів; інтенсифікується емісія парникових газів в атмосферу; зменшується стійкість ґрунтів до деструктивних процесів, зокрема ерозійних; гумусові речовини та зв'язані з ними елементи з поверхневим стоком потрапляють до водойм, що може призводити до їх еутрифікації. Треба пам'ятати, що власне гумусові речовини роблять ґрунт ґрунтом, забезпечуючи його родючість;

– зміни твердої фази ґрунту. Збезлісення призводить до трансформації гранулометричного і мінералогічного складу ґрунтів, що впливає на їх фізичні і хімічні показники (щільність складення, водопроникність і водоутримуюча ємність, польова вологоємність, характеристики ґрунтового вбирного комплексу, зокрема ємність поглинання та кількість і склад увібраних катіонів). Як кінцевий результат – ґрунт докорінно змінює свої властивості та здатність виконувати біосферні функції;

– зміни теплового і водного режиму ґрунтів безпосередньо можуть відбуватися внаслідок попереднього виду деградації. Хоча ці процеси апріорі відбуваються при знищенні лісів через прямий доступ сонячної енергії та опадів до поверхні, а тому ґрунти швидше нагріваються/охолоджуються або висихають/зволожуються. Зміна теплового режиму ґрунтів безпосередньо визначає швидкість проходження в них хімічних реакцій, тобто саме функціонування ґрунту як багатофазного природного реактора. Зростання поверхневого стоку води природно супроводжується зменшенням її радіальної міграції, тобто забезпечення водою нижчих горизонтів і поповнення об'єму ґрунтових вод. Всі ці процеси визначально впливають на функціонування біоти ґрунтів, їх біорізноманіття та продуктивності;

– порушення балансу хімічних елементів. Деревна рослинність у процесі фотосинтезу використовує диоксид карбону атмосфери, тоді як відходи рубок, безладно залишені та не використані, навпаки – повертають цей газ в атмосферу; посадки лісів не ведуться взагалі, або їхні площі мізерні, порівняно з вирубаними площами. Це один з найвагоміших наслідків зміни кругообігу вуглецю при збезлісенні.

Різні лісові деревні породи потребують певних ґрунтових умов вирощування, особливо гранулометричного складу, реакції ґрунтового розчину та умов зволоження. Від цих властивостей ґрунтів у великій мірі залежить, які саме лісові породи зможуть сформувати повноцінний масив на конкретних земельних ділянках. Особливо наглядно це відстежується у самовідновлюваних лісових масивах. Це природний процес, який у значній мірі залежить від властивостей ґрунтового покриву.

Проведення моніторингу впливу лісгосподарської діяльності на ґрунтовий покрив по своїй суті є лісоохоронним заходом. Проведення суцільних санітарних рубок та інших видів заходів відбувається з використанням важкої техніки та автотранспорту, що може приводити до нанесення суттєвої шкоди лісовим біоценозам взагалі та ґрунтовому покриву зокрема. Крім нанесення механічних пошкоджень лісовій підстилці та поверхневому шару ґрунту, що може привести до розвитку таких деградаційних процесів, як водна, лінійна чи площинна, або вітрова ерозія, змінюється також мікроклімат на площах, що розташовані під проекцією крон лісових порід. Змінюються умови освітлення та зволоження порід другого ярусу, підліску, трав'яного покриву, порушується усталений мікроклімат у приповерхневому шарі ґрунту. Це може привести до надмірного зволоження чи пересихання верхнього генетичного горизонту ґрунтового покриву, а отже і до випадіння деяких рослинних видів, що у кінцевому результаті може негативно вплинути на поповнення органічними рештками лісової підстилки – захисного шару на ґрунтовому покриві у лісі.

Твердість ґрунту – це властивість ґрунту в природному стані чинити опір проникненню в нього твердого тіла (конуса, кулі, циліндра). Вона обумовлена мінералогічним і гранулометричним складом, структурністю, вологістю, вмістом гумусу і виражається у $\text{кг}/\text{см}^2$ (кПа). Висока твердість ґрунту часто буває причиною зниження схожості висіяного насіння, чинить механічний опір розвитку кореневої системи рослин, є причиною погіршення водного, повітряного і теплового режимів ґрунту. Твердість залежить від механічного і хімічного

складу, вологості ґрунту, вмісту гумусу і увібраних основ, від об'ємної маси і структури ґрунту тощо. У міру зволоження ґрунту його твердість зменшується, при насиченні одновалентними металами – збільшується, малогумусні ґрунти твердіші сильногумусованих, оструктурені ґрунти менш тверді, ніж неструктурені. М. А. Качинський за твердістю розділив ґрунти на шість категорій (табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1.1

Категорії ґрунту залежно від його твердості

№ п/п	Твердість ґрунту, кг/см	Категорія ґрунту
1	1 <100	Злитий
2	50-100	Дуже щільний
3	30-50	Щільний
4	20-30	Щільнуватий
5	10-20	Пухкуватий
6	<10	Пухкий

Вимірювання ущільнення ґрунту є фактором, що представляє інтерес для моніторингу родючості ґрунту, який відіграє важливу роль. Стійкість до проникнення твердого тіла в ґрунт є найбільш використовуваним методом вимірювання її ущільнення. Для вимірювання щільності ґрунтів використовують пенетрометри – прилади, призначені для введення в ґрунт металевих плунжерів певної форми, з як найменшим порушеннями структури ґрунту. За принципом дії пенетрометри бувають динамічними та статичними. У першому з них поршень вводиться в землю при ударі, статичні пенетрометри вводять поршень у ґрунт повільно і поступово, без застосування динамічного ефекту.

Пухкий	Пухкуватий	Щільнуватий	Щільний	Дуже щільний	Злитий
<10	10	20	30-40	50-100	>100
Твердість ґрунту, кг/см ²					

Рис. 1.1. Категорії ґрунту за твердістю

Розділяють пружні та пластичні деформації. Пружні деформації виникають у результаті навантажень, що не перевищують структурну міцність ґрунтів, тобто, що не руйнують структурні зв'язки між частками та характеризуються здатністю ґрунту повертатися в початковий стан після зняття навантажень. Пластичні деформації руйнують скелет ґрунту, порушуючи зв'язки та переміщуючи частки одну відносно другої. Водночас об'ємні пластичні деформації ущільнюють ґрунт шляхом зміни об'єму внутрішніх пор, а зсувні пластичні деформації – шляхом зміни його первинної форми до руйнування.

Мета післяпроектного моніторингу – кількісна оцінка шкідливих процесів на ділянках вибіркового і суцільного рубань, проведення класифікації ґрунтових пошкоджень за ступенем їх погіршення, виявлення розбіжності між прогнозованим та фактичним впливом рубок на довкілля.

Провели обстеження у 2025 році стану ґрунтового покриву на виділах планової діяльності, після виконання планованих робіт, згідно лісосічних відомостей на 2025 рік у Овруцькому надлісництві філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» з фотофіксацією території.

Проведено вимірювання щільності ґрунту за допомогою щільноміру ґрунту «ЛАН-М-PRO» з вбудованим GPS-приймачем та програмним забезпеченням, яке дозволяє візуалізувати

стан ґрунту в місці вимірювання та швидко з'ясувати чи існує проблема ущільнення ґрунту та визначити глибину залягання плугової підшви з зафіксованими координатами, підготувати та роздрукувати звіти. Датчики приладу фіксують зусилля введення щільноміра через кожні 2,5 см (1 дюйм). Покази датчиків в реальному часі відображаються на дисплеї.

Шкала вимірювання зусилля щільноміра складається з 3-х діапазонів:

- 0-14 кг/см² (0-200 psi) – зелений – сприятливі умови для росту;
- 14-21 кг/см² (200-300 psi) – жовтий – задовільні умови для росту;
- більше 21 кг/см² (більше 300 psi) – червоний – незадовільні умови для росту.

Після завершення вимірювання на дисплеї відображається звіт у вигляді таблиці з показами, отриманими через кожні 2,5 см (1 дюйм) та побудовою графіка залежності щільності ґрунту від глибини з візуалізацією на карті місця проведення вимірювання з координатами.

1. ОПИС МІСЦЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ

Овруцьке надлісництво розташоване в північно-східній частині Житомирської області. Згідно з лісогосподарським районуванням, яке базується на поєднанні лісорослинного та лісоекономічного підходів і визначає основні напрями ведення лісового господарства, територія надлісництва віднесена до лісогосподарської області Полісся, з характерними змішаними хвойно-листяними лісами.

У межах цієї області вона входить до складу Західно- та Центральнопольського лісогосподарського округів. Свою діяльність Філія спрямовує на виконання лісогосподарських, лісокультурних, протипожежних, рекреаційних та природоохоронних заходів з метою раціонального використання природних ресурсів. Основні напрями діяльності: проведення заходів з відновлення лісів та підвищення їх продуктивності, організація лісонасінневої справи і лісових розсадників, охорона лісів і захисних насаджень від незаконних порубів, пошкоджень, пожеж; проведення лісозаготівельних робіт.

Місце проведення після проектного моніторингу характеризується помірно-континентальним кліматом, з м'якою зимою і теплим, вологим літом пересічна температура січня - 4-6°C, липня + 18,0-18,4°C. Період з температурою понад +10°C становить близько 200 днів. Сума активних температур 2700°C. Оподи розподілені нерівномірно. В північно-західній і західній частинах випадає 550-590 мм, у південно-східній – 480-520 мм. Близько 70 % їх припадає на теплий період року. Висота снігового покриву 22-35 см. З несприятливих кліматичних явищ спостерігаються хуртовини (6-12 днів), ожеледь (15-17 днів), тумани в холодний період року (37-60 днів), грози з градом (1-2 дні), в південно-східних районах – суховії. Північно-західна частина належить до вологої, помірно-теплої, решта території – до недостатньо вологої, теплої агрокліматичних зон.

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень є пізні весняні та ранні осінні заморозки. В цілому кліматичні умови сприятливі для ведення лісового господарства. Це підтверджується наявністю насаджень високих бонітетів: сосна звичайна, дуба звичайного, берези повислої, вільхи чорної.

Територія надлісництва за характером рельєфу відноситься до рівнини. Ґрунтовий покрив території представлений ґрунтами, характерними для Полісся – дерново-підзолистими та опідзоленими, підзолисто-дерновими на алювіальних відкладеннях, дерново-карбонатними на елювії мергелю, ясно-сірими, сірими лісовими, темно-сірими опідзоленими; в долинах річок та зниженнях рельєфу дерновими і лучними; у північній частині – болотними.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕННЯ ПІСЛЯПРОЕКТНОГО МОНІТОРИНГУ ГРУНТОВОГО ПОКРИВУ ТА РОЗВИТКУ ЕРОЗІЇ

Базарське лісництво, квартал 32, виділ 17.1

У виділі 17.1, кварталу 32 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.1). На фото 2.2 відображені координати виділу.

Фото 2.1

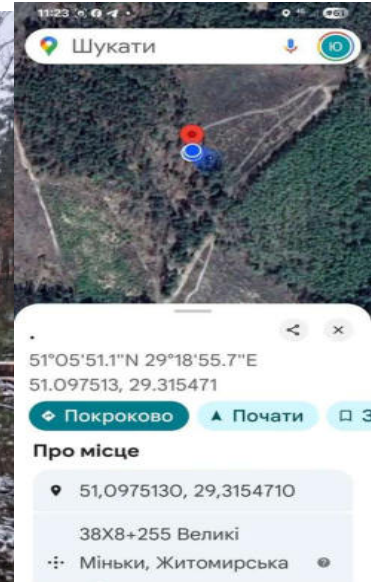

Фото 2.2

Рельєф ділянки хвилястий, з добре розвинутим мезорельєфом. Живий покрив щільний, із проективним покриттям близько 65-75 %. Домінують мохи: дикран багатоніжковий та плевроцій Шребера. Серед трав'янистих рослин трапляються молінія голуба, чорниця та верес. Наявний підріст головних лісоутворюючих порід. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю приблизно 4-5 см. Він складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду. Наявний гуміфікований шар. Внаслідок проходження колісної техніки на поверхні ґрунту спостерігаються колії глибиною до 3 см, які не спричинили руйнування підстилки чи ґрунтового покриву (фото 2.3-2.4).

Фото 2.3

Фото 2.4

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 17.1 кварталу 32 Базарського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать

показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.1-2.2). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.097313, довгота 29.315849;
- вимір 2 – широта 51.097324, довгота 29.315731.

Як показують результати вимірювань, на глибині до 22,5 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

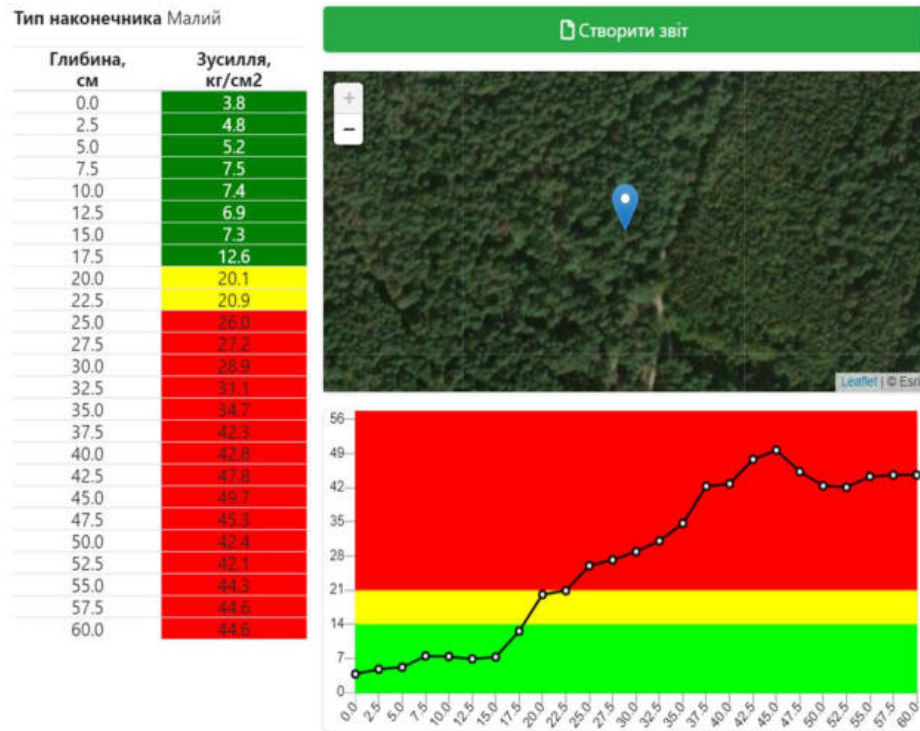

Рис. 2.1. Показники щільності ґрунтового покриття виділу 17.1, кварталу 32 Базарського лісництва, вимір 1

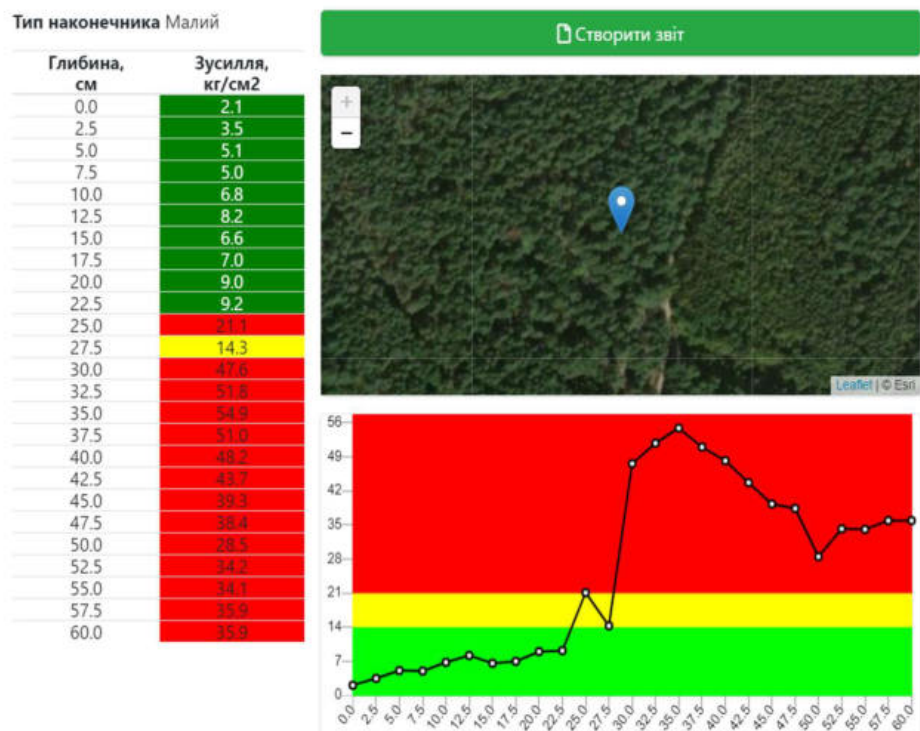

Рис. 2.2. Показники щільності ґрунтового покриття виділу 17.1, кварталу 32 Базарського лісництва, вимір 2

Базарське лісництво, квартал 33, виділ 3.2

У виділі 3.2, кварталу 33 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.5). На фото 2.6 відображені координати виділу.

Фото 2.5

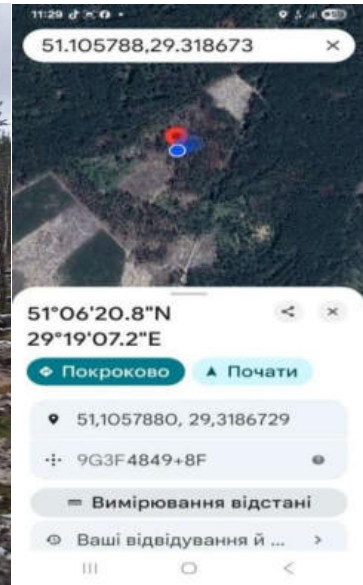

Фото 2.6

Рельєф ділянки хвилястий, з розвинутим мезорельєфом. На ділянці живий надґрунтовий покрив: мохи (дикран багатоніжковий, плевроцій Шребера), чорниці, молінія голуба. Проективне покриття виділу становить 40 %. На поверхні ґрунту сформований шар лісової підстилки потужністю 4-6 см, який складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опадів. Внаслідок проходження колісної техніки на поверхні ґрунту спостерігаються колії глибиною до 3 см, які не спричинили руйнування підстилки чи ґрунтового профілю. На ділянці після проведених робіт планованої діяльності, виконані роботи з підготовки ґрунту для подальшого лісовідновлення, нарізані борозни глибиною 10-15 см. Проведено створення лісових культур (фото 2.5-2.8).

Фото 2.7

Фото 2.8

Фото 2.9

Фото 2.10

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубоквиділу 3.2, кварталу 33 Базарського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.3). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.105659, довгота – 29.318884.

Як показують результати вимірювань, до глибини 12,5 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

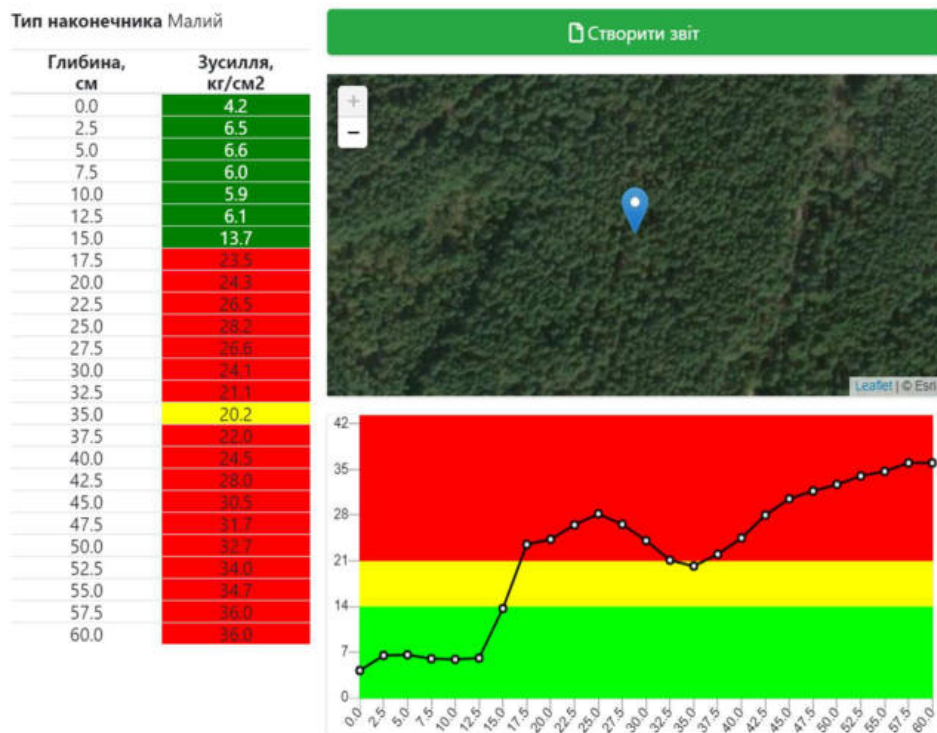

Рис. 2.3. Показники щільності ґрунтового покриття виділу 3.2, кварталу 33 Базарського лісництва, вимір 1

Закусилівське лісництво: квартал 104, виділ 5

У виділі 5, кварталу 104 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.11). На фото 2.12 відображені координати виділу.

Фото 2.11

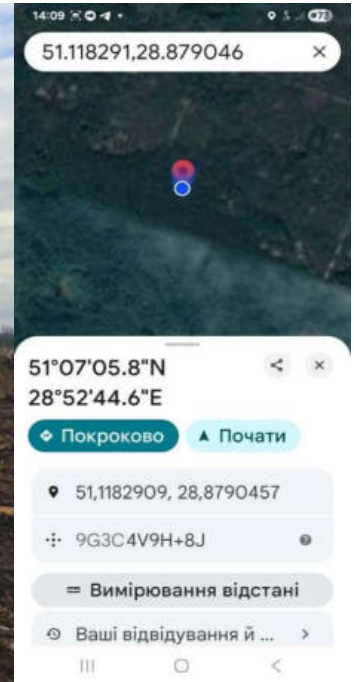

Фото 2.12

Рельєф ділянки рівнинний з локальними мікропониженнями. Живий надґрунтовий покрив представлений куничником наземним, молінією голубою, чорницями, зеленими мохами, проективне покриття складає 10-15 %, мозаїчний. На поверхні ґрунту сформований шар лісової підстилки потужність до 3 см, який складається з хвої, листя, дрібних гілок, інших рослинних залишків. Значних слідів порушення лісової підстилки, оголення ґрунту та його продавлювання після лісгосподарської діяльності не зафіксовано. Промислова деревина вивезена. Порубочні рештки різних розмірів розкидані по поверхні ділянки (фото 2.13-2.14).

Фото 2.13

Фото 2.14

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 5, кварталу 104 Закусилівського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.4-2.5). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.118416, довгота 28.878700;
- вимір 2 – широта 51.118404, довгота 28.879045.

Як показують результати вимірювань, до глибини 15,0-37,5 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

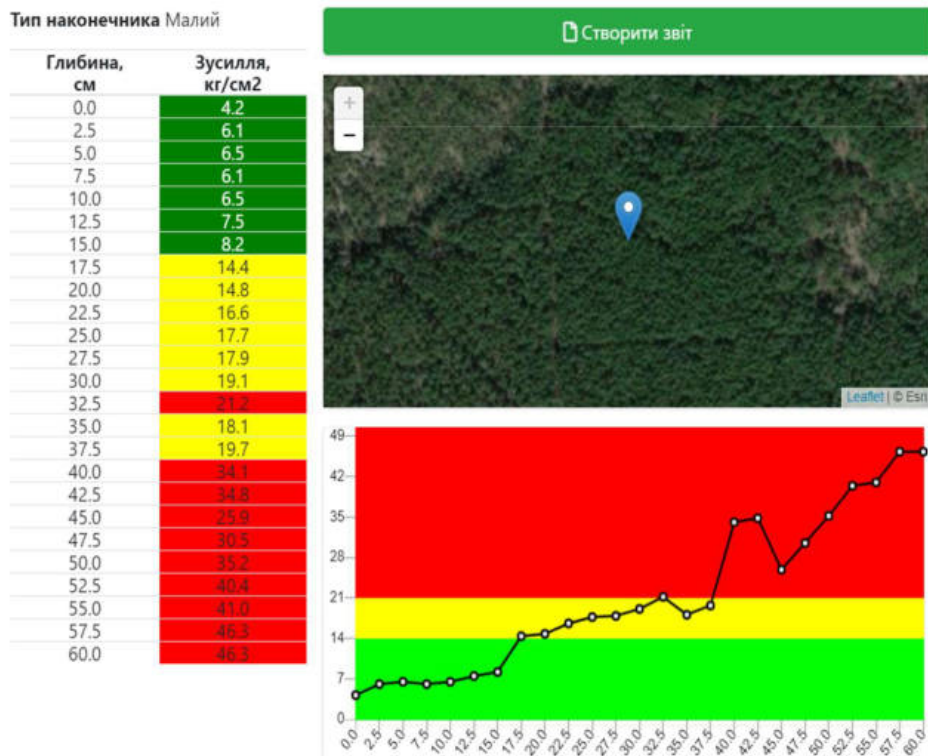

Рис. 2.4. Показники щільності ґрунтового покритву у виділі 5, кварталу 104 Закусилівського лісництва, вимір 1

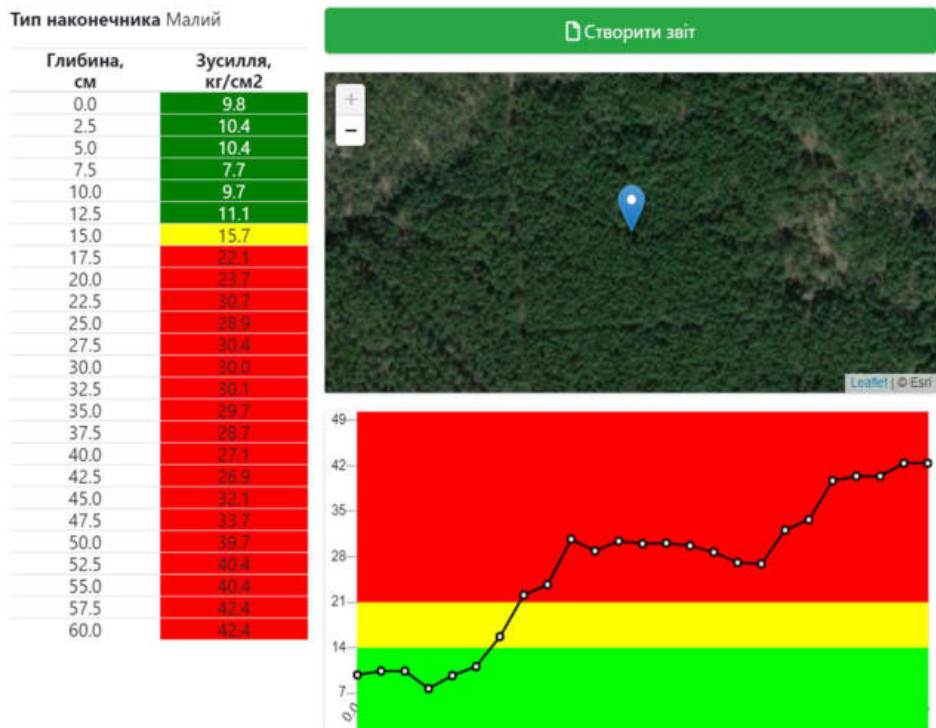

Рис. 2.5. Показники щільності ґрунтового покритву у виділі 5, кварталу 104 Закусилівського лісництва вимір 2

Закусилівське лісництво, квартал 104, виділ 18

У виділі 18, кварталу 104 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.15). На фото 2.16 відображені координати виділу.

Фото 2.15

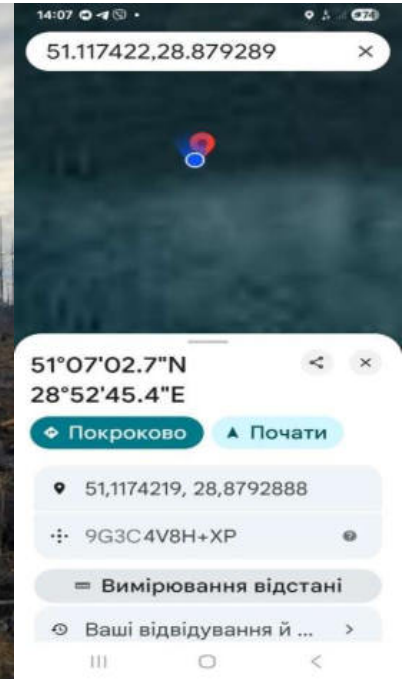

Фото 2.16

Рельєф ділянки рівнинний з високим рівнем ґрунтових вод. Живий надґрунтовий покрив представлений мохами (плевроцій Шребера, дикран багатоніжковий), молінією голубою, чорницею, проективне покриття 40-50 %. На поверхні ґрунту сформований шар лісової підстилки потужністю до 5 см, який складається з листя, дрібних гілок, залишків трав'янистих рослин, моху та інших рослинних решток. Лісова підстилка без ознак механічного порушення. Порушення ґрунтового покриву не зафіксовано. На ділянці присутні залишки порубочні рештки різних розмірів, які залишені на перегнивання (фото 2.17-2.18).

Фото 2.17

Фото 2.18

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 18, кварталу 104 Закусилівського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.6-2.7). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.117523, довгота 28.878403;

- вимір 2 – широта 51.117420, довгота 28.878469.

Як показують результати вимірювань, до глибини 20,0-32,5 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

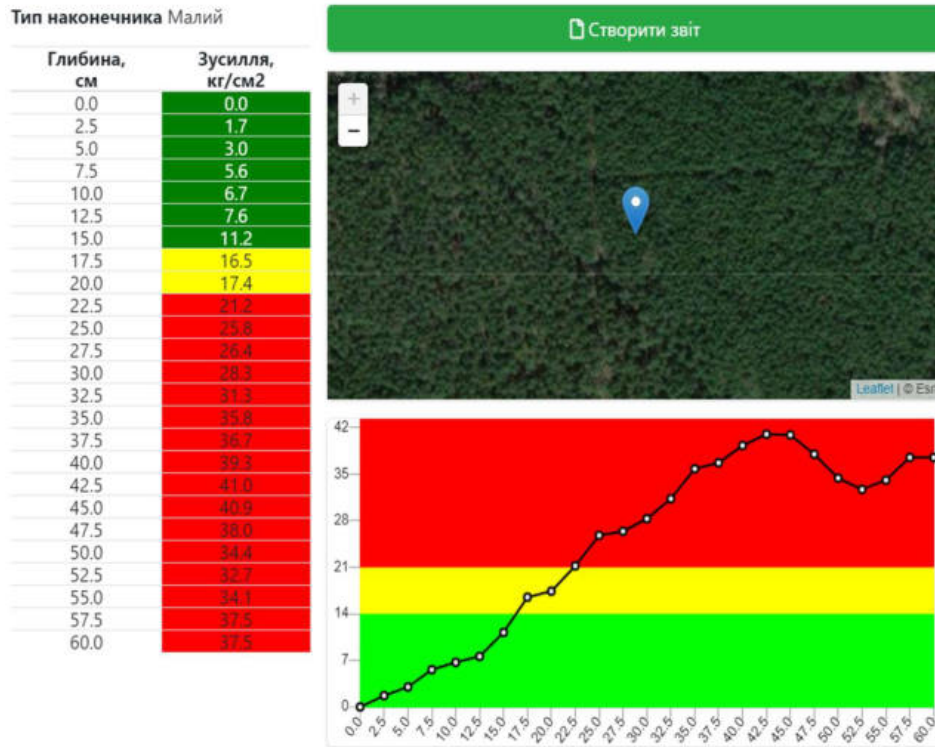

Рис. 2.6. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 18, кварталу 104 Закусилівського лісництва, вимір 1

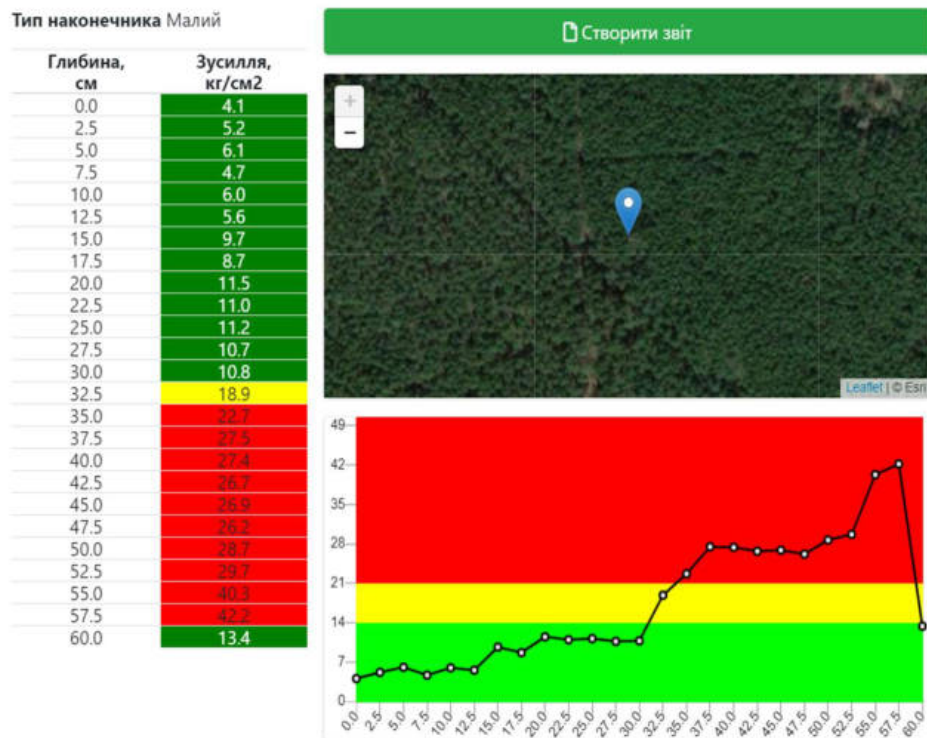

Рис. 2.7. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 18, кварталу 104 Закусилівського лісництва вимір 2

Заліське лісництво, квартал 10, виділ 19

У виділі 19, кварталу 10 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.19). На фото 2.20 відображені координати виділу.

Фото 2.19

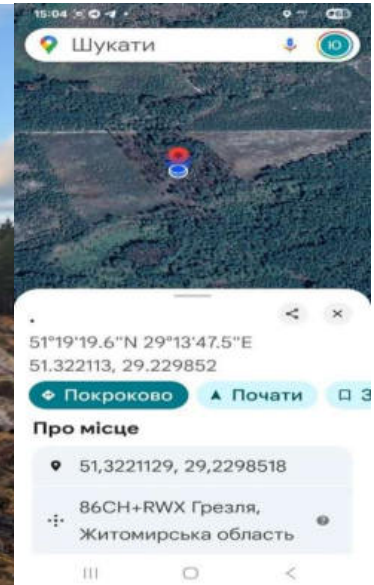

Фото 2.20

Рельєф території виділу рівнинний. Живий надґрунтовий покрив представлений молінією голубою, зеленими мохами (плевроцій Шребера, дикран багатоніжковий), проективне покриття 30 %, мозаїчне. На поверхні ґрунту сформований шар лісової підстилки потужністю до 6 см, який складається з опалого листя, дрібних гілок, залишків трав'янистих рослин, моху та інших рослинних решток. На ділянці після проведених робіт планової діяльності, виконані роботи з підготовки ґрунту для подальшого лісовідновлення – нарізані борозни глибиною 10-15 см. Проведено створення лісових культур (фото 2.21-2.24).

Фото 2.21

Фото 2.22

Фото 2.23

Фото 2.24

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 19, кварталу 10 Заліського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.8-2.9). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.321728, довгота 29.230515;
- вимір 2 – широта 51.322044, довгота 29.230156;

Як показують результати вимірювань, до глибини 25,0-60,0 см у місцях вимірів, умови для росту і розвитку рослин, сприятливі та задовільні.

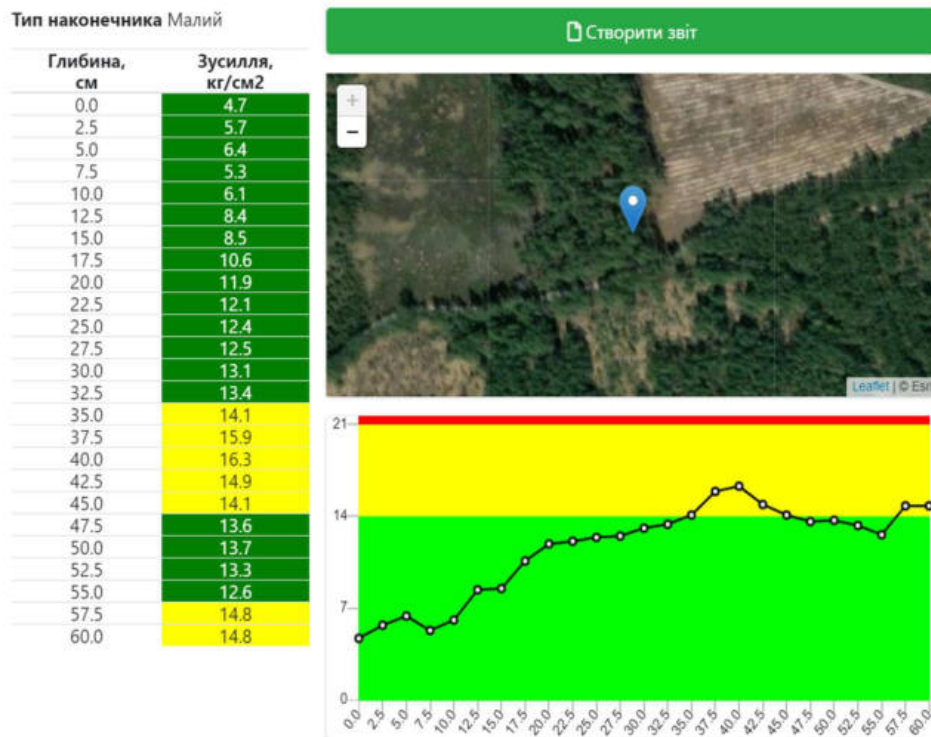

Рис. 2.8. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 19, кварталу 10 Заліського лісництва, вимір 1

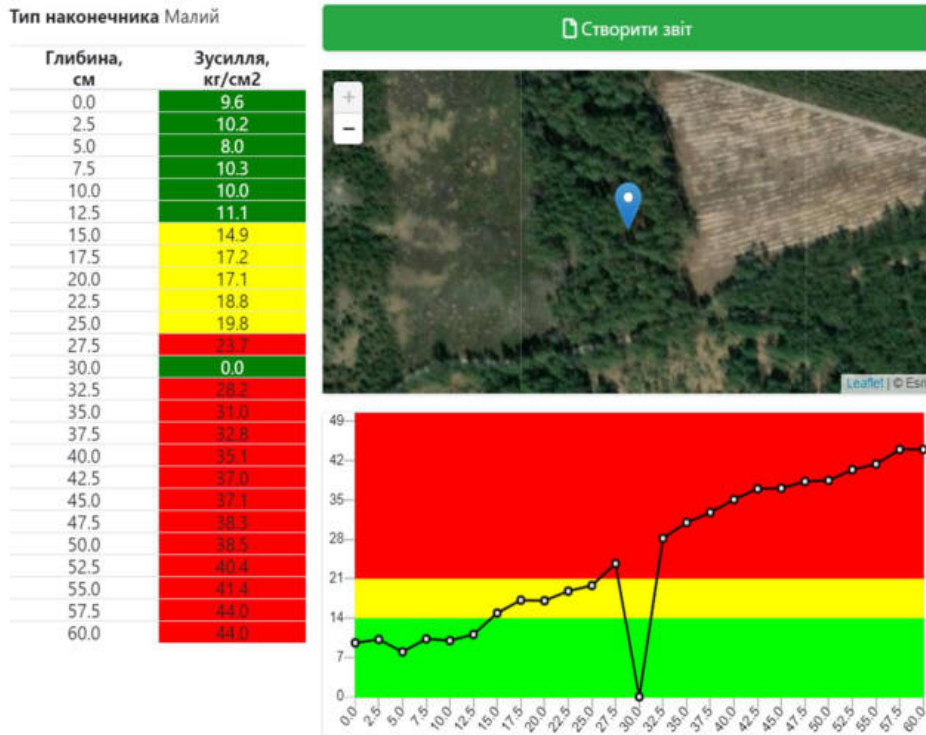

Рис. 2.9. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 19, кварталу 10 Заліського лісництва вимір 2

Заліське лісництво квартал 10 виділ 24

У виділі 24, кварталу 10 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.25). На фото 2.26 відображені координати виділу.

Фото 2.25

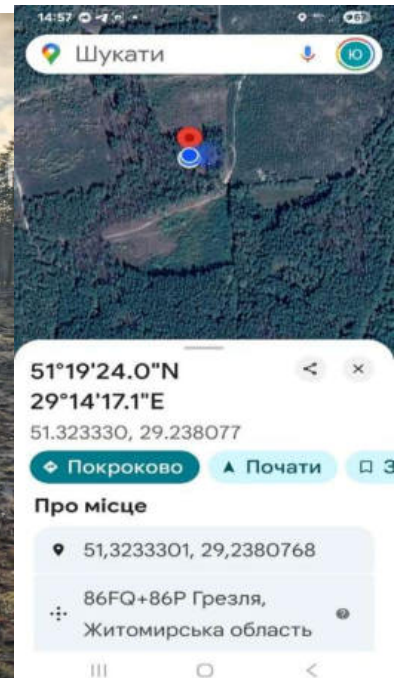

Фото 2.26

Рельєф території виділу, переважно рівнинний із невеликим ухилом. Живий надґрунтовий покриття складається з зелених мохів, куничника наземного, костриці, чорниці, проективне покриття 10-15 %, мозаїчне. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю до 6 см, яка складається хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та

іншого опаду. У колях, що утворилась при проходах колісної техніки подекуди відмічені незначні пошкодження шару лісової підстилки – продавлювання. Промислова деревина вивезена. Порубочні рештки розкидані на перегнивання (фото 2.27-2.28).

Фото 2.27

Фото 2.28

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 24, кварталу 10 Заліського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.10-2.11). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.323128, довгота 29.238754;
- вимір 2 – широта 51.323231, довгота 29.238279.

Як показують результати вимірювань, до глибини 27,5 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

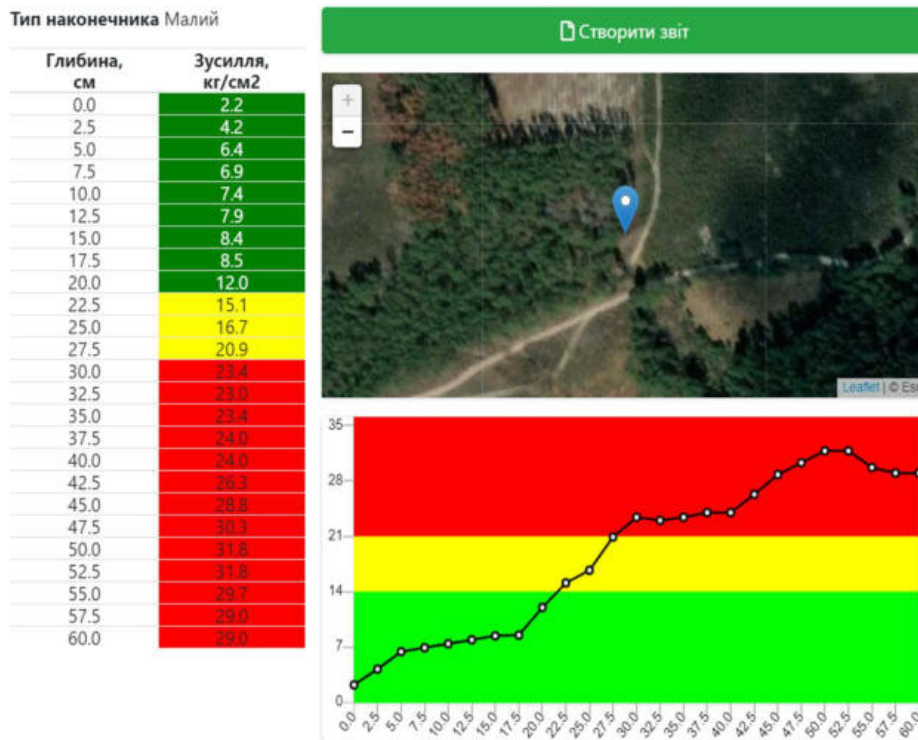

Рис. 2.10. Показники щільності ґрунтового покриву у виділі 24, кварталу 10 Заліського лісництва, вимір 1

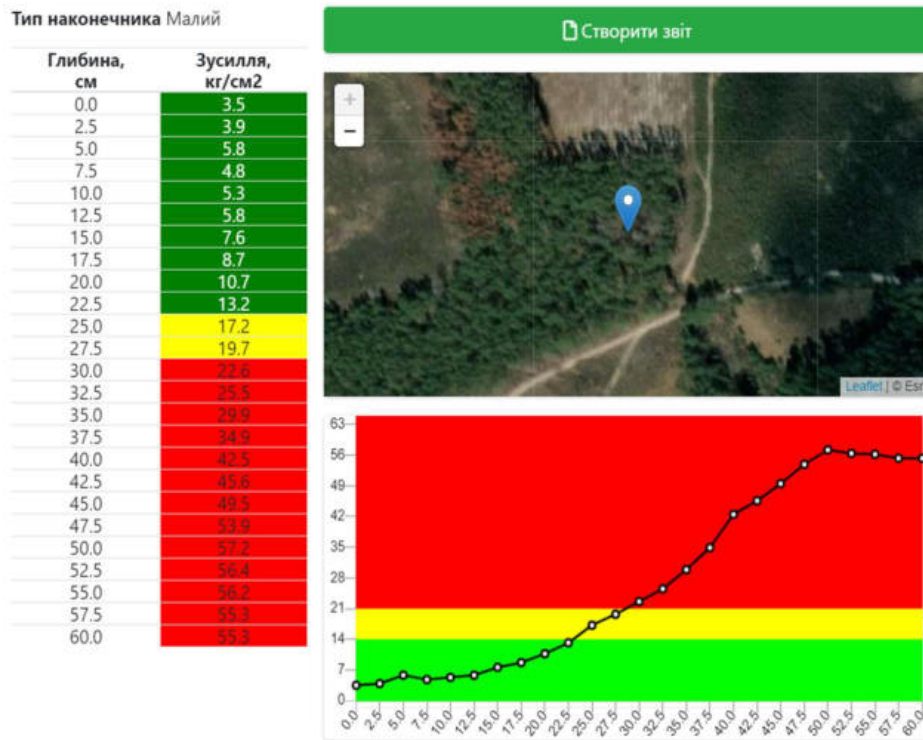

Рис. 2.11. Показники щільності ґрунтового покриву у виділі 24, кварталу 10 Заліського лісництва вимір 2

Радчанське лісництво, квартал 14, виділ 12.4

У виділі 12.4, кварталу 14 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.29). На фото 2.30 відображені координати виділу.

Фото 2.29

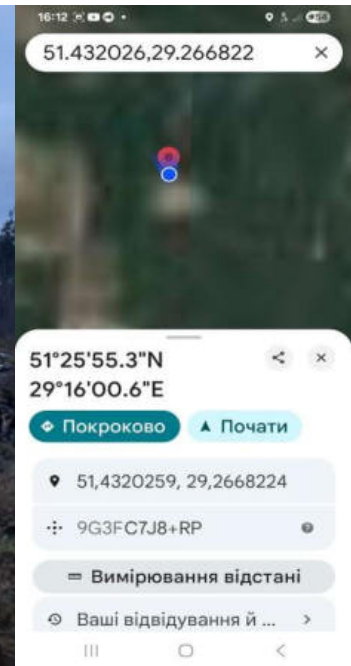

Фото 2.30

Рельєф території виділу рівнинний, спокійний, з відсутністю виразних форм мезорельєфу. Живий надґрунтовий покрив помірно розвинений (проективне покриття 50-60 %). Представлений мохами, кострицею, ожикою, білоусом. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю до 4,0 см, яка складається з хвої, дрібних

гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду, інших решток рослин стадії розкладу. На поверхні ґрунту наявні незначні продавлювання лісової підстилки після проходження колісної техніки, ґрунтовий покрив залишився неушкодженим. Промислова деревина вивезена. Порубочні рештки різних розмірів розкидані по поверхні для перегнивання. На ділянці спостерігається процес самовідновлення головних деревних порід (фото 2.31-2.32).

Фото 2.31

Фото 2.32

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 12.4, кварталу 14 Радчанського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.12-2.13). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.431881, довгота 29.266876;
- вимір 2 – широта 51.432014, довгота 29.266846.

Як показують результати вимірювань, до глибини 27,5-60,0 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

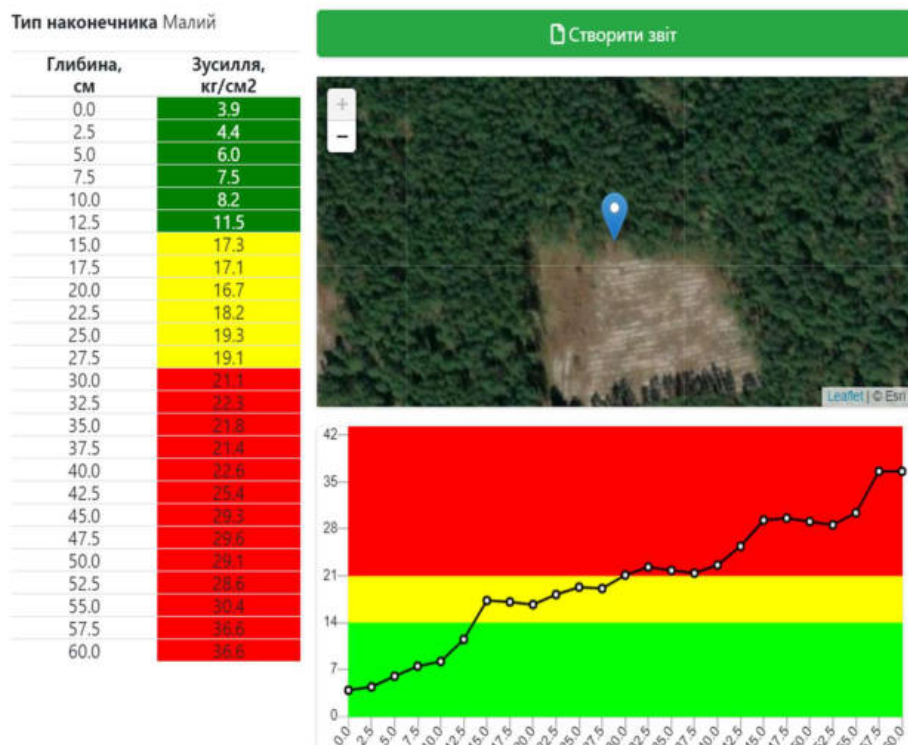

Рис. 2.12. Показники щільності ґрунтового покриву у виділі 12.4, кварталу 14 Радчанського лісництва, вимір 1

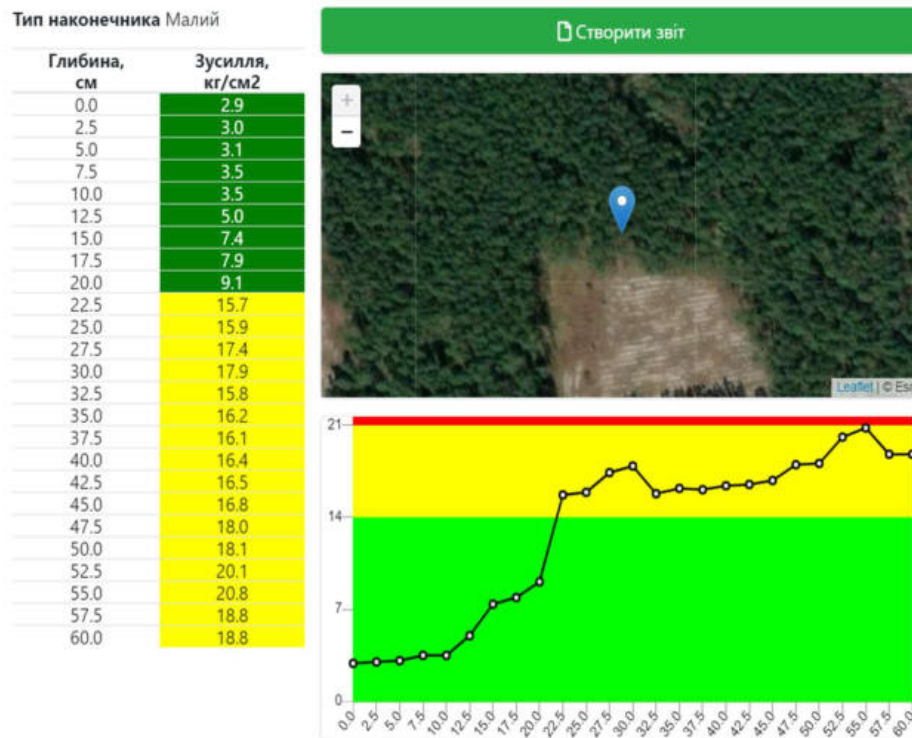

Рис. 2.13. Показники щільності ґрунтового покриття у виділі 12.4, кварталу 14 Радчанського лісництва вимір 2

Радчанське лісництво, квартал 14, виділ 18.3

У виділі 18.3, кварталу 14 проводилась суцільні санітарні рубки сосни звичайної (фото 2.33). На фото 2.34 відображені координати виділу.

Фото 2.33

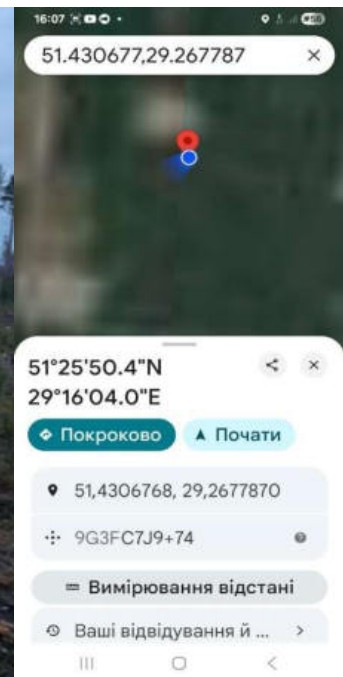

Фото 2.34

Рельєф території виділу рівнинний. Живий надґрунтовий покритв помірно-розвинений (проективне покриття 40-50 %). Представлений зеленими мохами, кострицею, білоусом. На поверхні ґрунту сформувався шар лісової підстилки потужністю 4,0 см, яка складається з хвої, дрібних гілок, трав'янистих рослин та іншого опаду. На поверхні ґрунту відсутні значні

продавлення лісової підстилки після проходження колісної техніки, ґрунтовий покрив залишився не ушкодженим. Промислова деревина вивезена. Порубочні рештки розкидані по поверхні ділянки. На ділянці спостерігається процес самовідновлення головних деревних порід (фото 2.35-2.36).

Фото 2.35

Фото 2.36

Вимірювання щільності після проведення суцільних санітарних рубок у виділі 18.3, кварталу 14 Радчанського лісництва проводилося у листопаді 2025 року, про що свідчать показники вимірювання, які були завантажені з приладу (рис. 2.14-2.15). Координати точок вимірювання:

- вимір 1 – широта 51.430500, довгота 29.268055;
- вимір 2 – широта 51.430588, довгота 29.268118.

Як показують результати вимірювань, до глибини 37,5-55,0 см у місцях вимірів умови для росту і розвитку рослин сприятливі та задовільні.

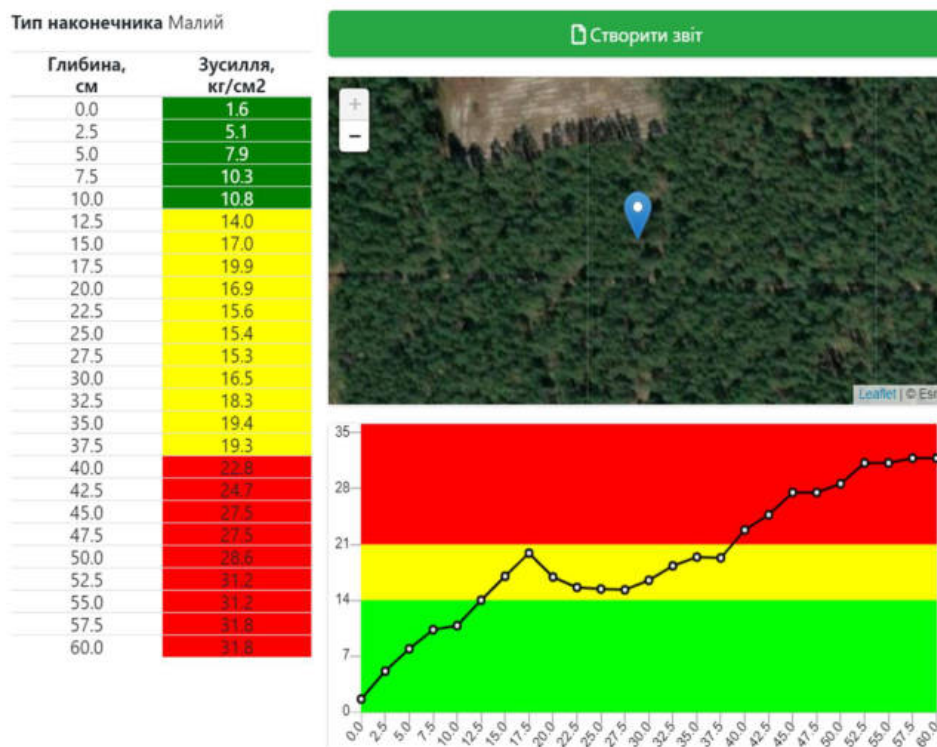

Рис. 2.14. Показники щільності ґрунтового покриву у виділі 18.3, кварталу 14 Радчанського лісництва, вимір 1

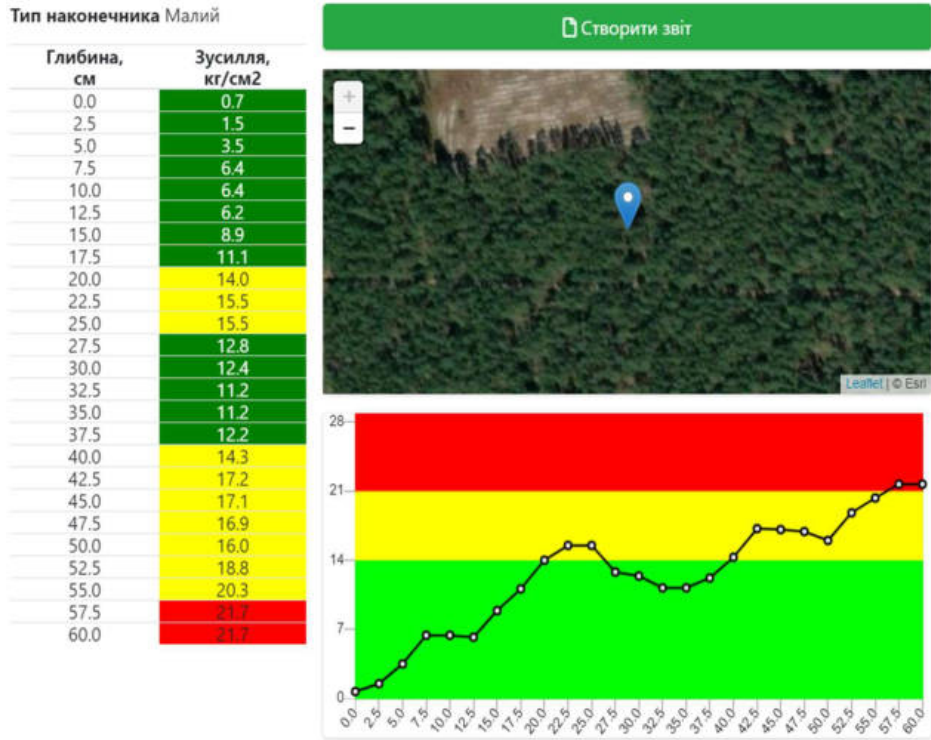

Рис. 2.15. Показники щільності ґрунтового покритву у виділі 18.3, кварталу 14 Радчанського лісництва вимір 2

3. ПІСЛЯПРОЄКТНИЙ МОНІТОРИНГ СТАНУ ПОВЕРХНЕВОЇ ВОДИ

На території Овруцького надлісництва, відповідно до Висновка з оцінки впливу на довкілля від 28.04.2022 № 21/01-202111128916/1 (ДП «Народицьке СЛГ») та статей 3, 6, 7, 9 і 14 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», необхідно визначити вплив господарської діяльності на водне середовище під час провадження планованої діяльності.

Визначені водні об'єкти на території господарства, які були репрезентативними для всієї території планованої діяльності та результати досліджень яких можливо застосовувати для характеристики водних ресурсів території.

З цією метою були відібрані проби поверхневих вод та проведенні лабораторні дослідження на визначені показники, які б характеризували можливий вплив на гідрологічний режим господарств, а саме показники кислотності, жорсткості, засоленості, сульфати, хлориди, азот нітритний, азот нітратний, азот амонійний у відібраних пробах води (додаток А).

Проведені лабораторні дослідження стану якості водних об'єктів після виконання планованих робіт з суцільних санітарних рубок на території наступних лісництв, а саме:

- Заліське лісництво, квартал 6, виділ 14, річка Грезля;
- Базарське лісництво, квартал 32, виділ 29, річка Звіздаль.

За результатами досліджень, вміст забруднюючих елементів у всіх досліджуваних пробах не перевищував гранично допустимі концентрації та відповідав нормам НД (додаток А).

Заліське лісництво, квартал 6, виділ 14, річка Грезля

У виділі 14 кварталу 6 Заліського лісництва були відібрані проби поверхневих вод з річки Грезля (фото 3.1). На фото 3.2 відображені координати точки відбору проби поверхневої води.

Фото 3.1

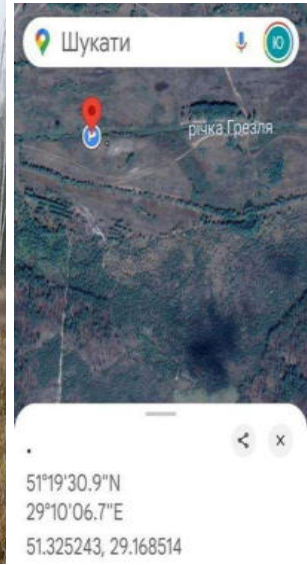

Фото 3.2

Ширина річки Грезля у місці відбору проб води – 3 м, глибина – 0,5 м, швидкість течії – 0,2 м/с. Вода чиста, прозора, без запаху. Температура води + 5°C. Територія поверхні річки чиста, проте біля берегів заростає очеретом, проективне покриття близько 30 %. Вода чиста, прозора, без стороннього запаху. Ширина водозахисної лісосмуги вздовж берегів становить 150 м. На рисунку 3.1 відображено точку відбору проби води з річки на картографічній основі.

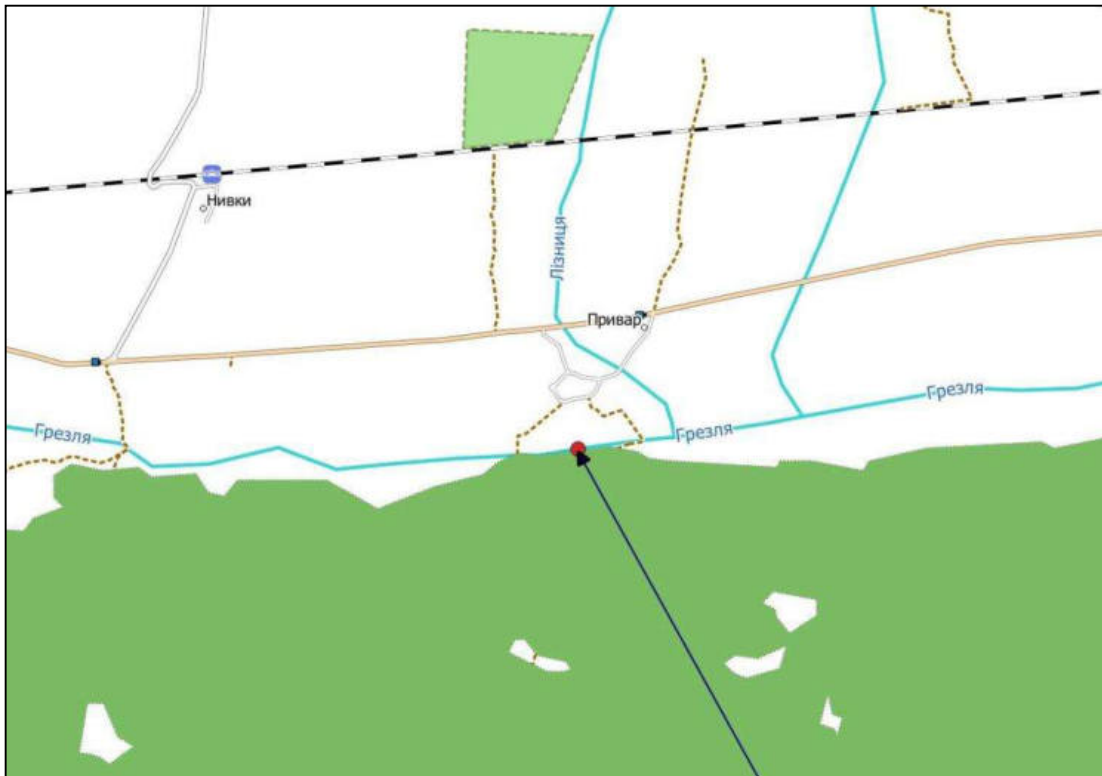

Рис. 3.1 Точка відбору проби води з річки Грезля

Об'єкт № 1 післяпроектного моніторингу на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» знаходиться поблизу виділу 14 кварталу 6 Заліського лісництва. Рельєф території виділу рівнинний. Виділ знаходиться в межах водозбірної площі річки Грезля.

Річка Грезля є малим водотоком, лівою притокою річки Уж (басейн Прип'яті, басейн Дніпра), що протікає в Овруцькому районі Житомирської області та Поліському районі Київської області. Водний об'єкт функціонує в умовах переважно лісового поліського ландшафту та зазнає обмеженого антропогенного впливу. Загальна довжина річки становить близько 33 км, площа водозбірного басейну – приблизно 612 км². Долина річки трапецієподібної форми, завширшки до 2,5 км та глибиною до 10 м. Заплава місцями перезволожена, що є характерним для малих річок Полісся (рис. 3.2).

У межах ділянки відбору проб вода тече по переважно природному, помірно-звивистому руслу, проте на окремих відрізках річище випрямлене та відрегульоване внаслідок функціонування осушувальних меліоративних систем. Річка використовується як водоприймач осушувальних каналів. Середня ширина річища становить близько 2 м. Поздовжній похил річки – 0,53 м/км, що зумовлює повільну течію та сприяє формуванню ділянок із підвищеною заболоченістю берегів.

Береги в межах досліджуваної ділянки пологі, вкриті добре розвиненою прибережною рослинністю. Трав'янистий ярус представлений осоками, ситником, лепехою, місцями очеретом. Уздовж берегів поширені вологолюбні чагарники, переважно верба, а також поодинокі дерева вільхи чорної. Така рослинність виконує ґрунтозахисну та водоохоронну функції, сприяє стабілізації русла та природному самоочищенню води.

Живлення річки Грезля здійснюється за рахунок атмосферних опадів та підземних вод. Льодостав, як правило, триває з кінця листопада до середини березня. Гідрологічний режим характеризується сезонними коливаннями рівня води, типовими для малих річок поліської зони.

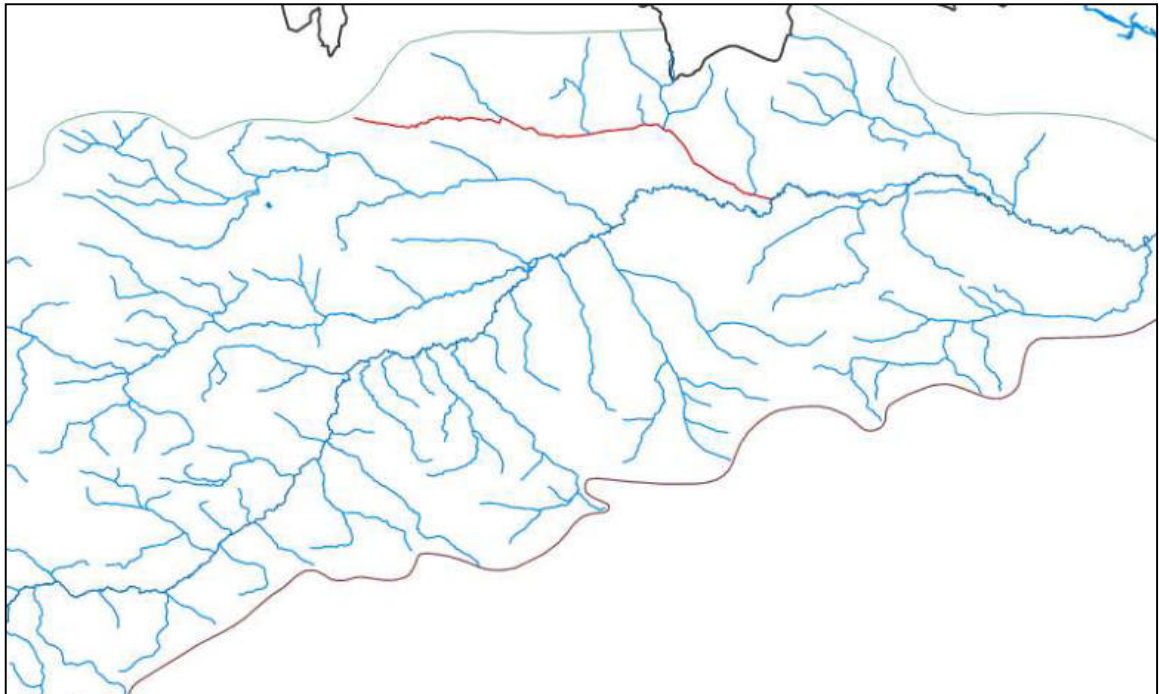

Рис. 3.2. Річка Грезля

Базарське лісництво, квартал 32, виділ 29, річка Звіздаль

У виділі 29 кварталу 32 Базарського лісництва були відібрані проби поверхневих вод з річки Звіздаль (фото 3.3). На фото 3.4 відображені координати точки відбору проби поверхневої води.

Фото 3.3

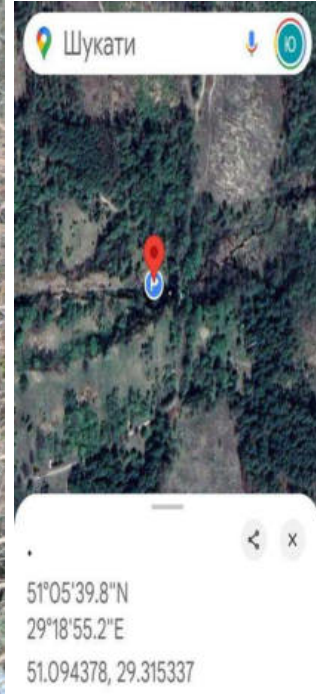

Фото 3.4

Ширина річки Звіздаль у місці відбору проб води – 5 м, глибина – 0,4 м, швидкість течії – 0,2-0,5 м/с. Вода чиста, прозора, без запаху. Температура води 6°C. Територія поверхні річки поросла деревною рослинністю та очеретом. Ширина водозахисної лісосмуги вздовж берегів становить 150 м. На рисунок 3.3 відображено точку відбору проби води з річки на картографічній основі.

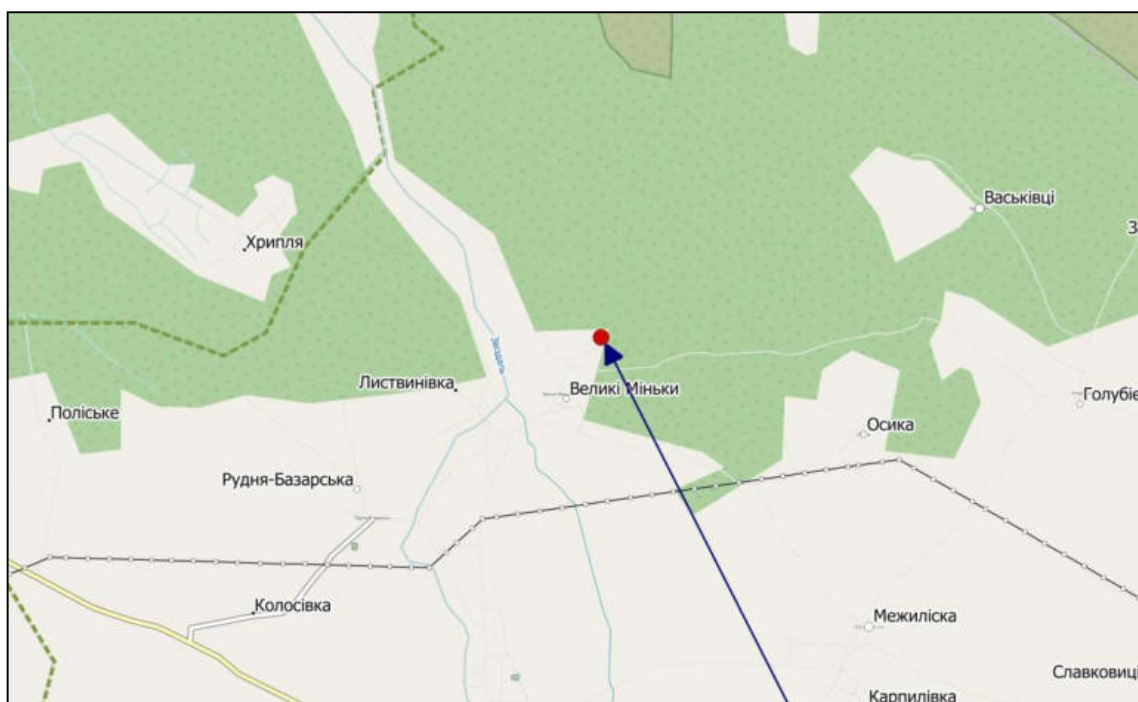

Рис. 3.3. Точка відбору проби води з річки Звіздаль

Об'єкт № 2 післяпроектного моніторингу на території Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» – виділ 29 кварталу 32 Базарського лісництва. Рельєф території виділу рівнинний. Виділ знаходиться в межах водозбірної площі річки Звездаль.

Річка Звездаль – малий природний водотік, права притока річки Уж, що належить до басейну річки Прип'ять (басейн Дніпра). Загальна довжина річки складає 32 км, площа водозбірного басейну – приблизно 440 км². Долина річки слабо виражена, з широкою заболоченою заплавою, що характерно для рівнинних річок Полісся. У середній частині річки максимальна глибина долини сягає 8 м, а середня ширина річища – близько 6 м. Похил річки становить приблизно 0,9 м/км, що обумовлює повільну до помірної течії за природних умов (рис. 3.4).

Річка Звездаль бере початок у болотних ділянках північної частини Житомирської області та тече переважно у східному напрямку до впадіння в річку Уж. Живлення річки є мішаним, із домінуванням атмосферних і ґрунтових вод. Льодостав триває з початку грудня до середини березня.

У межах досліджуваної ділянки відбору проб річка проходить по природному руслу, яке не має ознак штучного випрямлення чи інженерного укріплення. Долина зберігає природний лісовий характер рельєфу, із пологими берегами, що місцями переходять у заболочену заплаву.

Уздовж берегової лінії у межах точки відбору проб добре розвинена болотно-водна рослинність. Трав'яний ярус переважно складається з осок, ситника, лепехи та інших водолюбних трав. У прибережній смугі присутні зарості очерету і рогозу, а також вологолюбні чагарники та дерева – переважно верба та вільха чорна. Така рослинність відіграє важливу роль у стабілізації берегів, природній фільтрації поверхневого стоку та підтриманні біорізноманіття водно-ґрунтових екосистем. Прибережна лісосмуга включає частини заболочених лісових масивів, сосново-хвойних і мішаних деревостанів із підліском трав'янистих та чагарникових видів, що додатково сприяє зменшенню ерозійного впливу та підтриманню стабільного гідрологічного режиму.

Живлення річки забезпечується атмосферними опадами, поверхневим і ґрунтовим стоком із прилеглих лісових територій; гідрологічний режим проявляє сезонні коливання рівня води відповідно до кліматичних умов Полісся.

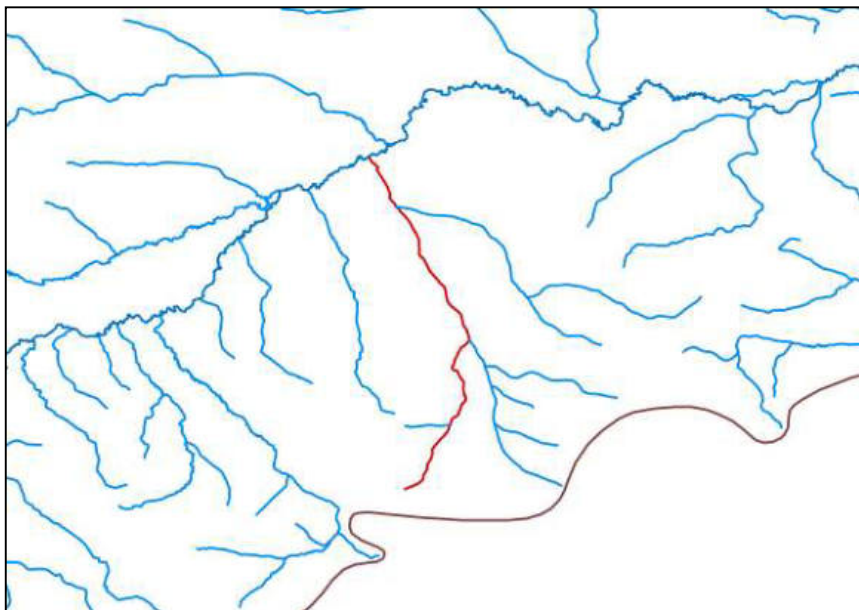

Рис. 3.4. Річка Звездаль на атласі річок

ВИСНОВОК

Післяпроектний моніторинг, проведений у репрезентативних виділах Овруцького надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», показав, що розбіжностей між прогнозованим та фактичним впливом господарської діяльності на ґрунтовий покрив не виявлено. Мають місце незначні пошкодження лісової підстилки, техногенні продавлення ґрунту в результаті проходів важкої колісної техніки під час лісорубних робіт. На більшості виділів рельєф рівнинний, на деяких розвинений мезорельєф, але висока поглинаюча здатність ґрунтів легкого гранулометричного складу (супіщаного), потужний шар лісової підстилки, виключають можливість розвитку водної або вітрової ерозії на обстеженій території. На деяких виділах спостерігається початок процесу інтенсивного самовідновлення лісових порід за рахунок росту порід другого ярусу.

Проведено вимірювання щільності ґрунтового покриву на ділянках після вирубки за допомогою щільноміру ґрунту. Результати вимірювань не зафіксували значної твердості та переущільнення ґрунту після проведення суцільних санітарних рубок. Обстежені квартали та виділи були визначені репрезентативними для усієї території надлісництва.

Проведено дослідження впливу господарської діяльності надлісництва на водне середовище під час провадження планованої діяльності. Обстежені водні об'єкти були визначені репрезентативними для всієї території планованої діяльності та знаходяться на відстані 800-1000 м від ділянок планованої діяльності. За результатами досліджень, вміст забруднюючих елементів у всіх досліджуваних пробах поверхневих вод не перевищує гранично допустимі концентрації та відповідає нормам НД.

Ведення лісогосподарської діяльності з дотриманням встановлених законодавством України вимог, що ґрунтуються на багаторічному досвіді лісководів-практиків та сучасних наукових розробках у галузі лісівництва (Санітарні правила в лісах України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 555 з доповненнями і змінами), використання машин і механізмів, що забезпечують мінімальне пошкодження ґрунтів з метою збереження їх водно-фізичних властивостей та запобігання ерозійним процесам, не наносить жодної шкоди ґрунтовому покриву лісових масивів, не спричиняє розвиток деградаційних процесів взагалі та процесів ерозії ґрунтів зокрема.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Правила відтворення лісів. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. №303. Офіційний вісник України. 2007. № 16.
2. Правила рубок головного користування, Наказ Держкомітету лісового господарства України 23.12.2009 № 364. Офіційний вісник України. 2010. № 6.
3. Санітарні правила в лісах України, Постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 р. № 555. Урядовий кур'єр. 1995.
4. Гнатенко О. Ф., Капшик М. В., Петренко Л. Р., Вітвицький С. В. Ґрунтознавство з основами геології. Київ: Оранта, 2005, 648 с.
5. Полупана М. І. Класифікація ґрунтів України. Київ: Аграрна наука, 2005, 300 с.
6. Державне управління науково-організаційним процесом обстеження ґрунтів та їх охорони в Україні у ХХ столітті. Київ: ВІК ПРИНТ, 2015., 152 с.
7. Ґрунтознавство. Природокористування. Спеціальний випуск реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України». Київ: ВІК ПРИНТ, 2013, 186 с.
8. Назаренко І. І., Польчина С. М., Нікорич В. А. Ґрунтознавство. Чернівці: Книги – ХХІ, 2004, 400 с.
9. ДСТУ 4077-2001 Якість води. Визначення рН (ISO 10523:1994, MOD). [Чинний до 2026-01-01]. Київ: «Держспоживстандарт», 2003, 10 с.
10. ДСТУ ISO 6059:2003 Якість води. Визначання сумарного вмісту кальцію та магнію. Титрометричний метод із застосуванням етилендіамінтетраоцтової кислоти (ISO 6059:1984, IDT) [Чинний від 2004-07-01]. Київ: «Держспоживстандарт», 2004, 5с.
11. ДСТУ ISO 9297:2007 Якість води. Визначення хлоридів. Титрування нітратом срібла із застосуванням хромоту як індикатора (метод Мора) (ISO 9297:1989, IDT). [Чинний від 2007-30-07]. Вид. офіц. Київ: «Держспоживстандарт», 2003, 16 с.
12. ДСТУ ISO 6058:2003 Якість води. Визначання кальцію. Титрометричний метод із застосуванням етилендіамінтетраоцтової кислоти (ISO 6058:1984, IDT) [Чинний від 2003-10-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2004, 12 с.
13. ДСТУ ISO 9963-1:2007 Якість води. Визначення лужності. Частина 1. Визначення загальної та часткової лужності (ISO 9963-1:1994, IDT) [Чинний від 2003-30-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2010, 6 с.
14. ДСТУ 7525:2014 Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості. [Чинний від 2014-23-10]. Київ: «Держспоживстандарт», 2015.
15. ДСТУ ISO 6777:2003 Якість води. Визначання нітритів. Спектрометричний метод молекулярної абсорбції (ISO 6777:1984, IDT) [Чинний від 2003-21-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2014.
16. ДСТУ 4078-2001 Якість води. Визначення нітрату. Частина 3. Спектрометричний метод із застосуванням сульфосаліцилової кислоти (ISO 7890-3:1988, MOD) [Чинний до 2026-01-01]. Київ: «Держспоживстандарт», 2003.
17. ДСТУ 4808:2007 Джерела централізованого питного водопостачання. Гігієнічні та екологічні вимоги щодо якості води і правила вибирання [Чинний від 2007-05-07]. Київ: «Держспоживстандарт», 2012.
18. ДСТУ ISO 7887:2003 Якість води. Визначання і досліджування забарвленості (ISO 7887:1994, IDT) [Чинний до 2025-31-12]. Київ: «Держспоживстандарт», 2025.
19. Гігієнічний норматив якості води водних об'єктів для задоволення питних, господарсько-побутових та інших потреб населення. Наказ МОН від 02.05.2022 р. № 721. Офіційний вісник України, №41, 110 с.

ДОДАТОК А

ПРОТОКОЛИ ДОСЛІДЖЕНЬ ЯКОСТІ ПОВЕРХНЕВОЇ ВОДИ

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ҐРУНТІВ УКРАЇНИ»
 (ДУ «Держґрунтохорона»)

ЗАХІДНИЙ МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ДУ «Держґрунтохорона»
 вул. Ярослава Мудрого, 114, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, 32300
 E-mail: khmelnitsky@iogu.gov.ua, сайт: www.iogu.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 38517355
 Свідоцтво про відповідність системи вимірювань вимогам ДСТУ ISO 10012:2005 №0257 від 20.12.2024р., видане ТОВ «ТЕСТМЕТРСТАНДАРТ»

08 2449402 2025р. № 158-21/2025

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Володимир СОБКО

ПРОТОКОЛ ДОСЛІДЖЕНЬ №1
Якості поверхневої води

(назва продукції)

Дата відбору: 24.11.2025р.

Дата проведення випробувань: 08.12 – 12.12.2025р.

Місце відбору: Овруцьке надлісництво, Заліське лісництво, квартал 6, виділ 14 – річка Грезля.

Проби води відбирались замовником.

Дата одержання зразку: 05.12.2025 р.

Виробник:

Замовник: ДП «Ліси України», філія «Столичний лісовий офіс»

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ:

№ з/п	Показники, що визначаються	Методи випробувань	ГДК	Результат	Розмірність
1.	Кислотність (рН)	ДСТУ 4077-2001 ISO10523:1994	6,5-8,5	6,91	од.рН
2.	Жорсткість (Ca ²⁺ +Mg ²⁺)	ДСТУ ISO 6059:2003	≤10,0	0,79	ммоль/дм ³
3.	Сульфати (SO ₄ ²⁻)	ДСТУ 7525:2014	≤250	51,6	мг/дм ³
4.	Хлориди (Cl ⁻)	ДСТУ ISO 9297:2007	≤350	20,2	мг/дм ³
5.	Нітриди (NO ₂ ⁻)	ДСТУ ISO 6777:2003	0,05	0,033	мг/дм ³
6.	Нітрати (NO ₃ ⁻)	ДСТУ 4078-2001 ISO10523:1994	≤50	0,65	мг/дм ³
7.	Амоній(NH ₄ ⁺)	ДСТУ 4808:2007	0,5	0,995	мг/дм ³
8.	Загальна лужність	ДСТУ ISO 9963-1:2007	не нормується	1,26	ммоль/дм ³
9.	Ca ²⁺	ДСТУ ISO 6058:2003	не нормується	23,2	мг/дм ³
10.	Mg ²⁺	ДСТУ ISO 6059:2003	не нормується	5,1	мг/дм ³
11.	Забарвленість	ДСТУ ISO 7887:2003	не нормується	49,5	град.

Випробувальні зразки відповідають вимогам зазначених ЦД.

Виконавець: Кравець М.М.

Невизначеність вимірювань або похибка розраховуються за вимогою замовника

Результати дослідження розповсюджуються тільки на зразки піддані випробуванням

Аналіз проведено згідно діючих нормативних документів

*Тиражування результатів аналізу не дозволяється без дозволу Західного міжрегіонального центру ДУ «Держґрунтохорона»

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
 ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
 «ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ҐРУНТІВ УКРАЇНИ»
 (ДУ «Держґрунтохорона»)

ЗАХІДНИЙ МІЖРЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ДУ «Держґрунтохорона»
 вул. Ярослава Мудрого, 114, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, 32300
 E-mail: khmeltsky@iogu.gov.ua, сайт: www.iogu.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 38517355
 Свідоцтво про відповідність системи вимірювань вимогам ДСТУ ISO 10012:2005 №0257 від 20.12.2024р., видане ТОВ
 «ТЕСТМЕТРСТАНДАРТ»

« 08 грудня 2025р. № 158-21/2-1/396

ПРОТОКОЛ ДОСЛІДЖЕНЬ № 2
 Якості поверхневої води
 (назва продукції)

Дата відбору: 24.11.2025р.

Дата проведення випробувань: 08.12–12.12.2025 р.

Місце відбору: Овруцьке надлісництво, Базарське лісництво, квартал 32, виділ 29 – річка Звіздаль.

Проби води відбирались замовником.

Дата одержання зразку: 05.12.2025 р.

Виробник:

Замовник: ДП «Ліси України», філія «Столичний лісовий офіс»

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ:

№ з/п	Показники, що визначаються	Методи випробувань	ГДК	Результат	Розмірність
1.	Кислотність (рН)	ДСТУ 4077-2001 ISO10523:1994	6,5-8,5	6,88	од.рН
2.	Жорсткість (Ca ²⁺ +Mg ²⁺)	ДСТУ ISO 6059:2003	≤10,0	0,88	ммоль/дм ³
3.	Сульфати (SO ₄ ²⁻)	ДСТУ 7525:2014	≤250	43,2	мг/дм ³
4.	Хлориди (Cl ⁻)	ДСТУ ISO 9297:2007	≤350	14,2	мг/дм ³
5.	Нітрити (NO ₂ ⁻)	ДСТУ ISO 6777:2003	0,05	0,029	мг/дм ³
6.	Нітрати (NO ₃ ⁻)	ДСТУ 4078-2001 ISO10523:1994	≤50	0,98	мг/дм ³
7.	Амоній(NH ₄ ⁺)	ДСТУ 4808:2007	0,5	0,7	мг/дм ³
8.	Загальна лужність	ДСТУ ISO 9963-1:2007	не нормується	0,32	ммоль/дм ³
9.	Ca ²⁺	ДСТУ ISO 6058:2003	не нормується	24,4	мг/дм ³
10.	Mg ²⁺	ДСТУ ISO 6059:2003	не нормується	6,6	мг/дм ³
11.	Забарвленість	ДСТУ ISO 7887:2003	не нормується	55,0	град.

Випробувальні зразки відповідають вимогам зазначених НД.

Виконавець: М.М. Кравець Кравець М.М.

Невизначеність вимірювань або похибка розраховуються за вимогою замовника

Результати дослідження розповсюджуються тільки на зразки піддані випробуванню

Аналіз проведено згідно діючих нормативних документів

*Тиражування результатів аналізу не дозволяється без дозволу Західного міжрегіонального центру ДУ «Держґрунтохорона»